

እውነተኛው ሥልጣን ከህጉ የሰደተኛው ፓትርያርክ ነው። ብዙዎቻችን ልንረዳው የሚገባን ነገር የቤተ ክርስቲያን ሥራ መንፈሳዊ አመራር እንጅ ሥጋዊ አለመሆኑን ነው። በመልክእ ምድር ሊወሰን አይችልም፤ ዲዮስቆሮስ በኬልቄዶን ጉባዔ ሲወገዝና ሲታሠር እስከ ጊዜ ሞቱ ድረስ የእስክንድርያ ፓትርያርክ ነበር። አትናቴዎስ በእምሥት የሰደት ጊዜው ሁሉ መንፈሳዊ ሥራውን ሲሠራ ቤተ ክርስቲያን ከእርሱ ጋር እንደተሰደደች በመቁጠር ነው። የብፁዕ ወቅዱስ እቡን መርቆሬዎስም ሰደት ከዚህ የተለየ እይደለም። ስለሆነም ስሕተታችን ከቀኖና ቤተ ክርስቲያንና አሁን ከተፈጸመው ድርጊት አኳያ ምን እንደሚመስል በሚከተለው ምዕራፍ እንመለከት።

ምዕራፍ ሦስት ስሕተታችን ከታሪክና ከኦርቶዶክሳዊ ቀኖና አንፃር ሲታይ

3፡ 1 ስሕተትና የስሕተት አገባብ

ይህን ነጥብ በሀገራችንና በቤተ ክርስቲያናችን በእሁኑ ጊዜ የሚታየው ችግር በተለይም የቤተ ክርስቲያናችን መከፋፈልና መበታተን ከምን እኳያ ነው? ምን ዓይነት ችግር ቢኖር ነው? የዚያ ችግርና ስሕተት መነሻው ምንድን ነው? የሚለውን ለማሳየት ነው። በዚህም ምክንያት ሰዎች አእምሮቻቸውን ወደ ሰው ከሚያተኩሩ ወደ ችግሩና ወደ ጉዳዩ አትኩሮት እንዲሰጡና መቃለልና መታረም የሚችል ችግር ከሆነ ለማረምና ለማስተካከል ካልተቻለም ጊዜና ሁኔታ እስኪፈቅድ ድረስ በችግሩ ላይ አትኩሮትና ጥናት ማድረግ እንድንችል ነው። ከዚህም ጋር በምዕራፍ አንድና ሁለት በተዘረዘረው መሠረት ቀኖናችንና የምሥጢረ ክህነት ሥልጣን ምን ያህል በሥራ ላይ እንደዋለ እንድናስተውል ለማድረግ ነው።

በመሠረቱ ስሕተት ራሱ ምንድን ነው? ይህ ስሕተትስ መቼና የት ተጀመረ? የለውን ልጅ ታሪክ ስናጠና የስሕተት አገባብና ስሕተት እራሱ የተዛባና እውነት ያልሆነ ነገር ማለት ነው። አዳም ተሳሳተ ስንል የተዛባና እውነት ያልሆነ ነገር ተቀበለ። ሕይወቱን በመገንባት ፈንታ የሚያፈርስ ነገር ያዘ ማለታችን ነው። ይህም በእባቡና በሚስቱ በሐዋን ቃለ ምልልስ ተጀምሯል፤ በዚህም ርዕስ ላይ ስለ እባብ ክፉ ባሕርይ ብዙ መግለፅ አያስፈልግም፤ ነገር ግን በኦሪት ዘፍጥረት የእባብን ባሕርይ የሚያሳይ አንድ ዐረፍተ ነገር ስለ አለ እሱን መጠቀም አስፈላጊ ነው፤ “እባብም እግዚአብሔር አምላክ ከፈጠረው የምድር አውራ ሁሉ ይልቅ ተንኮላኛ ነበር” (ዘፍጥ. 3፤ 1)።

ይህ ፍጡር እግዚአብሔር ከፈጠረው ከምድር አውሬ ሁሉ በተንኮሉ ተወዳዳሪ እንደሌለው ያስረዳል። ይህ ተንኮላኛ ፍጡር መልኩም ውብ እንደሆነ በሌላው በቤተ ክርስቲያናችን መጽሐፍ ተዘግቧል፤ ውበትና ተንኮል አንድ ላይ የተቀላቀሉበት አውሬ አዳም በሚኖርበት በገነት አካባቢ ይኖር ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ አዳም ብቸኛ በነበረበት ጊዜ ጊዜውን ከእንስሳትና ከአራዊት ጋር ያሳልፍ እንደነበር፤ የእነሱንም መልካቸውን እያየ ሰም እንዳወጣላቸው፤ መጠሪያቸው ሆኖ እንደቀረ ያስረዳናል።

ከእነዚህም እንስሳት መካከል አንዱና ተንኮላኛዋ ፍጡር እባብ ነበረች፤ እባብ ውበቷ መልካም ስለነበረ ከአዳም የመቅረብ ብዙ ዕድል እንደነበራት እንረዳለን፤ ይህች በመልካ ውብ በባሕርይዋ ግን ተንኮላኛ የሆነች ፍጡር ከአዳም ጋር ብዙ ጊዜ አሳልፋለች። አዳምን ለማሳት አዳም ይጎለጃል የሚለው ነገር ሁሉ ምን እንደሆነ ተረድታለች፤ ነገር ግን እሷን ጨምሮ ለሌሎች አለቃ የሆነና ሰም ያወጣ አዳም የሷን ተንኮል በትክክል አልተረዳም ነበር።

ይህች ተንኮላኛ ፍጡር ናት በሥልጣን ጥማት ምክንያት ራሱን ለማለው ለዲያብሎስ መሣሪያ የሆነችው። ተንኮላኛነቷና ክፋቷ በእርግጥም ተንኮላኛን ክፋ ለሆነው ለዲያብሎስ መሣሪያነት ተሰማሚ ነበር። ይህንን ተጠቅሞ ነው ሰይጣን የአዳምን አእምሮ ለመቆጣጠር የቻለው። ይህችም ከእንስሳቱ ጋር አብራ በገነት ስትመላለስ የነበረች አዳም የሚያውቃት በዐደኑ ሲያያት የሚደሰትባት ፍጡር እርሱ ባልጠበቀውና ባላሰበው ይሆናልም ብሎ ባልገመተው መንገድ ወጥመድ አጥምዳ ልትጥለው ችላለች።

በእውነትም እባብ አዳምን ምን እንደሚመገብ ታውቅ ነበር፤ የሚመገበው አጥቶ ጠሙን እንዳላደረ በትክክል ተረድታለች፤ የሚያስፈልገውንም የደስታ ጊዜ ዐይታለች። ማታ ማታ ከአምላኩ ጋር ይጫወት እንደነበረ ተገንዝባለች፤ ሕይወት ከሰሕተት በፊት ምንኛ ያማረ እንደበር መጽሐፍ ቅዱስ “እጅግ መልካም ነበር”፤ በሚል ሐረግ በመደምደሙ በመሣሪያነት

የተጠቀመው ሰይጣን ይህን ጠንቅቆ ያውቃል፤ ያልተረዱትና ያላወቁት አዳምና ሚስቱ ብቻ ነበሩ። ይህንን አለማወቅ ተጠቅሞ ነው ሰይጣን ስሕተት የሚለውን ቃል ወደ ዓለም ያመጣው፤ ስሕተት ማለትም ሕግ መጣስ ነው። በእርግጥም እድርግና አታድርግ የተባለውን ሕግ መጣስ አሁንም ስሕተት፤ የሰሕተት ስሕተት ነው። እርግጥ ነው እባብ ያቀረበችው ጥያቄ ፈታኝ ነው። ለሌዋንና ለአዳም አዝናለች፤ ያንን አታድርጉ የተባሉትን ቢያደርጉ ምንአላባትም አሁን ከሚኖሩበት ኑሮ የበለጠ ልትኖሩ ትችላላችሁ፤ የእናንተ የበላይ የሆነው እግዚአብሔር የእናንተ የበታች ይሆናል፤ አሁን ካገኛችሁት ሁሉ የበለጠ ታገኛላችሁ ነው የተባሉት።

ይህ አባባል አንድ ለእነሱ ከሚያዝንና ከሚጨነቅ ወዳጅ የመጣ ምክር ነው፤ ትልቅ ትሆናለህ ሲሉት አልሆንም ብሎ እምቢ የሚል ማን አለ? ትልቁ ነገር ያ ይገኛል ተብሎ የሚናፈቀው ጉዳይ የሚገኘው ምን ታልፎ ነው? የሚለው ላይ ነው።

በዘመናችንም ቢሆን ብዙ ሰዎች ወዳጆቻቸውን በሕገ ወጥ መንገድ እንዲከብሩ ይመክራሉ፤ ያልተረዱት ነገር ግን ሕግን ጥሶ የተደረገ ነገር ሁሉ መጨረሻው ውርደትና ችግር መሆኑ ነው። ስለዚህ ነው የሕግ አማካሪዎቻችን ሕግ አክብረን የተሻለ ኑሮ እንድንኖር የሚመክሩን፤ አለበለዚያ ግን ሕግ ጥሳችሁ የተሻለ ኑሮ ትኖራላችሁ ቢሉን ምክራቸው በእርግጥም ከእባብ የተለየ ምክር ሊሆን አይችልም፤ እይደለምም። የተዛባና እኛ ልናደርገው የተገባ አይደለምና።

የዚህ ዓይነት አካሄድ በብሉይ ኪዳን ሰዎች ሰዎችን ደልለው ሥልጣን ይዘዋል፤ ለጊዜው የተሳካላቸው መስሏቸው ነበር፤ ነገር ግን መጨረሻው የተከሉት እሾህ እራሳቸውን ወግቶ ሲጥላቸው ነው የምንረዳው። በመጽሐፈ ነግሥት የተዘገበው የዳዊትና የልጁ የአቤሲሎም ታሪክ ይህንን ነገር የሚያስረዳ ነው፤ አቤሲሎም የእሥራኤልን ልብ በአንድ ጊዜ ሊያሸንፍ የቻለው እባቱ ምንም እንደማይሠራ በመስበክ ነበር።

እንድን ነገር ሳያሰቡና በትክክል ግንዛቤ ላይ ሳያስገቡ በተግባር መተርጎም ከሚፈልገው ግብ ሊያደርስ እይቻልም፤ እዳምና ሐዋን ይህች ተንክለኛ ፍጡር ላቀረበችው ጥያቄና ሐሳብ ግብታዊ መልስ ይልቅ የጥናት ጊዜ ቢኖራቸውና ቢያስቡበት ኖሮ ምን አልባትም ከዚህ ስሕተት ላይደርሱ ይችላሉ ነበር። በዚህ መሠረት ዛሬ በቤተ ክርስቲያናችን እየተካሄደ ያለው የስሕተት ጉዞ አንድም ካልበሰለ አእምሮ የሚመነጭ አለበለዚያም ከጠላት ምክር ቤት የሚሰነዘር ሰላሚሆን የውሳኔ ሐሳብ ላይ ከመድረሳችን በፊት ጊዜ ሰጥተን በጉዳዩ እንድናስብበት አስፈላጊ መሆኑን ነው ልናስምርበት የፈለግነው።

አጠቃላይ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስሕተት የተባሉትን ነገሮች ስንመረምር ተሳሳቱ የምንላቸው ሰዎች ከሚያነቡት፤ ከሚመሩት፤ ከሚኖሩት ኑሮና ከሚያካሂዱት ድርጊት ውጭ ማድረጋቸው ነው። በምርጫ የቆሙለት ዓላማና በመመሪያነት የተሰጣቸው ቅዱስ መጽሐፍ ምን እንደሚል አለመረዳታቸው ነው። እኛም አሁን ተሳሳትን ስንል በትክክል እነዚያ ተሳሳቱ የምንላቸው ሰዎች አደረጉ የምንለውን አደረግን ማለታችን ነው። የኋለኞች ስሕተት ፈጻሚዎች በፊተኞቹ ሲፈርዱ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ በብዙ ቦታ ዐይተናል። መጽሐፈ ሕዝቅኤልን ስናነብ እኒህ ሰዎች ከነሱ በፊት የነበሩት አባቶቻቸው እንዴት እግዚአብሔርን እንዳላከበሩና እርሱ በነበረበት በኩል ያስተላለፈውን ቅዱስ ቃሉን በትክክል አለመቀበላቸውን ነው የሚያሰረዱ።

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን መያዝና ለፍርድ መቅረብ ስንመለከት የእግዚአብሔርን ሕግ እናስጠብቃለን የሚሉት የአይሁድ መሪዎች ሕጉን እንዴት እንደጣሱት መረዳት እንችላለን። “ሰላዚህ ጳጳሳዊ ወደ ውጭ ወደ እነርሱ ወጥቶ ይሆን ሰው ሰለምን ትክሱታላችሁ? አላቸው፤ እነርሱ መልሰው ይህን ክፉ አድራጊ ባይሆን ወደ አንተ አሳልፈን ባልሰጠንም ነበር አሉት። ጳጳሳዊም እናንተ ወሰዳችሁ እንደ ሕጋችሁ ፍረዱበት አላቸው፤” (ዮሐ. 18፣ 29-31)።

በመሠረቱ ሕጉ ለአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች ማንንም እንዲገድሉ አይፈቀድላቸውም፤ በሮማ ሕገ መንግሥት ላይም በሃይማኖታቸው ጉዳይ ስለሚደረግ ነገር የመወያየትና አንድን ሰው ከሃይማኖት የመለየት ወይም ያለመለየት መብት እንጂ በሰው ሕይወት ላይ ምንም ዓይነት እርምጃ መውሰድ አይችሉም። በሃይማኖታቸው ጉዳይ እስከ ግድያ የሚያደርስ ወንጀል የፈጸመ ሰው እንኳን ቢሆን ከተጨባጭ ማስረጃው ለመንግሥት ወኪል ማቅረብ እንጂ በወንጀለኛው ሕይወት እርምጃ ለመውሰድ መብት የላቸውም። ለዚህ ነበር እኛ ማንንም እንደንገድል አልተፈቀደልንም ያሉትና ወንጀለኛ ያሉትን ሰው በሕግ ፊት ለፍርድ ያቀረቡት። ነገር ግን ኢየሱስ ክርስቶስ የሠራው ወንጀል ምንድን ነው? ተብለው ሲጠየቁ አንድም ተጨባጭ ማስረጃ ሊያቀርቡ አልቻሉም፤ በዚያ ፊንታ ባይበድል ወደ አንተ አናመጣውም ነበር ያሉት። ጳጳሳዊ እናንተ በሕጋችሁ ከዚያው ላለመፍረድና ወደኔ ለማምጣት የፈጸመው ወንጀል ምንድን ነው? ብሎ ለጠየቃቸው ጥያቄ ትክክለኛ መልስ አልሰጡም።

ስለሆነም ጳጳሳዊ የመንግሥቱ ወኪል በወንጀለኛ ስም የቀረበለትን ክርስቶስን መመርመር ነበረበት፤ ሁኔታው በዮሐንስ ወንጌል እንዲህ ተገልጿል፤ “ጳጳሳዊ እንደገና ወደ ገዢ ገባና ኢየሱስን ጠርቶ የአይሁድ ንጉሥ ነህን? ወይስ ስለኔ ሌሎች ነገሩህ? አለው፤ ጳጳሳዊም መልሶ እኔ አይሁዳዊ ነኝ? ወገኖችና የካህናት አልቆች ለእኔ አሳልፈው ሰጡህ፤ ምን አድርገዋል? አለው፤ ኢየሱስም መልሶ መንግሥቱ ከዚህ ዓለም አይደለችም፤ መንግሥቱስ ከዚህ ዓለም ብትሆን ወደ አይሁድ እንዳልሰጥ ሌሎቹ ይዋገዳኝ ነበር፤ አሁን ግን መንግሥቱ ከዚህ አይደለችም አለው። ጳጳሳዊም እንግዲያ ንጉሥ ነህን? አለው፤ ኢየሱስም መልሶ እኔ ንጉሥ እንደሆንሁ አንተ እልህ፤ እኔ ለእውነት ልመሠክር ስለዚህ ተወልጃለሁ፤ ስለዚህም ወደ ዓለም መጥቻለሁ፤ ከእውነት የሆነ ሁሉ ድምጹን ይሰማል አለው። ጳጳሳዊም እውነት ምንድን ነው? አለው፤” (ዮሐ. 18፣ 33-38)።

ጳጳሳዊ ኢየሱስ ክርስቶስን ወስዶ የጠየቀው ለመሆኑ አንተ የአይሁድ ንጉሥ ነህን? የሚለው ጥያቄ ጳጳሳዊ በእእምሮው ውስጥ

አንድ ነገር እንዳለ ያሳያል፤ የተከሰሰበትም ምናልባት በሥልጣን ምክንያት ነው ብሎ ገምቷል፤ ግን የተመለሰለት መልስ ጳጳሳቸው ከፈለገው የተለየ ነበር።

አንተ ይህንን የምትለው ከራስህ አፍልተህ ነው ወይንስ ሌሎች ስለ እኔ ነገሩህ? ጳጳሳቸውም እኔ የአሁኑ ሰው አይደለሁም፤ የራስህ ስሞች ናቸው ወደ እኔ ያቀረቡህ። ምን እንደደረግህ አላውቅም፤ እነሱ የከሰሱህ ከባድ ቢሆን ነው ወደ እኔ ያመጡህ፤ የራስህ ወገኖች ናቸው የከሰሱህ። የበደልኸውን ንገረኝ ማለት ሲሆን፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የጳጳሳቸውን ጥያቄ ካዳመጠ በኋላ መልሱን እንዲህ ሲል ነገረው። መንግሥቱ ከዚህ ዓለም አይደለችም፤ መንግሥቱ ከዚህ ዓለም ብትሆን የአሁኑ ውይይት እንዲህ ባለ መልኩ አልነበረም መካሄድ የነበረበት። በዚህ ፈንታ ለእኔ የሚዋጉ ሠራዊቶች ይኖሩኝ ነበር። ለአይሁድ አልፈው እንዳልሰጥ ጦርነት መካሄድ ነበረበት። ይሁን እንጂ መንግሥቱ ከዚህ ዓለም ስላልሆነች ለአይሁድ አልፈው በሰላማዊ መንገድ ተሰጥቻለሁ።

በዚህ ጊዜ ጳጳሳቸው አንድ እውነት አግኝቷል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ንጉሥ መሆኑን ተረድቷል፤ የንጉሥነቱ ነገር ግን ለጳጳሳቸው ግልፅ አይደለም። ጌታ ሌላ ነገር ጨመረለት፤ እሱም እውነትን ልመሰክር ስለ እውነት ተወልጃለሁ፤ ወደ ዓለም መጥቻለሁ። ከእውነት የሆነ ሁሉ እኔን ይቀበላል፤ ድምጹን ይሰማል። ይህ በፍጹም ለጳጳሳቸው ስምቶች የማይታወቅ እንግዳ ነገር ስለሆነ ደነገጠ፤ እውነት ምንድን ነው? ጳጳሳቸው ይህንን ነገር ከመረመረ በኋላ የጌታን ማንነት ተረድቶ በዚህ ውስጥ እጁን ላለማስገባት ወሰነ። ንጹሕና በደል የሌለበት ሰው ነው፤ መርምራ አንዲት በደል አላገኘሁበትም አለ። ስለሆነም ክርስቶስ መፈታትና መለቀቅ እንዳለበት ለአይሁድ አቀረበላቸው። የአይሁድ ሃይማኖት መሪዎች ግን በፍጹም ወንጀለኛ ነው፤ መሰቀል አለበት፤ ወንጀለኛው በርባን ግን መለቀቅ አለበት አለ።

ዛሬ በዓለም ላይ የምናየው ድርጊት ይህንን ነው። ሕግ የጣሱ ሥርዓት የማያከብሩ ሰዎች ነፃነት እንዲኖራቸው ሲባል ሕግ ይከበር ከሚሉት ጋር ግጭትና አለመግባባት አለ። እውነት ግን አሁንም እውነት ነው። ምዕራባውያን የሚሉት አባባል አለ፤ አንድ ነገር እውነት ከሆነ ሁልጊዜ እውነት ነው። እውነት እውነትነቱን ትቶ ውሸት ሊሆን አይችልም፤ ነገር ግን እውነትና ሐሰት ጨርሶ አንድ ላይ ሊኖሩ አይችሉም። የፈለገ ቢደልሉት፤ እውነት ከሐሰት ጋር ሐሰትም ከእውነት ጋር ሊኖር አይችልም።

ከዚህ በላይ ያየነው ታሪክ የሚያስረዳን ይህንን ነው። እውነተኛች ነን የሚሉት የአይሁድ ሊቃውንትም በእውነት ከእግዚአብሔር ሕግ ጋር ተጋጭተዋል፤ የእግዚአብሔርን ሕግ ማስከበር ይቅርና የእግዚአብሔርን ሕግ ጥሰውታል። የአይሁድ ሃይማኖት ተከታይ ያልሆነው ጳጳሳቸው የጌታን ንጹሕነት ባደረገው ምርመራ ሲረዳ የአይሁድ ሊቃውንት ግን በየተኑ እየተማሩ በፍጹም ሊረዱ አልቻሉም። ትልቁ ችግር የቆሞንለት ዓላማና የምንሠራው ነገር ከምንናገረው ጋር አንድ አለመሆኑ ነው። የአይሁድ ሃይማኖት መሪዎች ማስጠበቅ ያስባቸው የእግዚአብሔርን እውነት ነበር። የቤተ መቅደሱ ሥራ፤ መስዋዕቱ በሙሉ የሚያስረዳው የእግዚአብሔር ሥራ በዚያ ውስጥ እንዳለ ነው።

እነሱም ከሰው የተለየ ልብስ የሚለብሱት ከሰው የተለየ አኗኗር የሚኖሩት ዓላማውና መሠረቱ የእግዚአብሔርን እውነት ለማሳየት ነው። ሕዝቡም የሚመለከታቸው እንደዚያ ነው፤ ነገር ግን በዚህ ድርጊት ላይ አንድም እውነት አልታየም። ጳጳሳቸው አንዲትን እንኳን በደል አላገኘሁበትም አለ፤ ከዚያ ከተሰበሰበው ሕዝብ አንድም ላይቀር በደለኛ ነው ብሎ ጮኸ።

እዚህ ላይ ነው ትክክለኛና ሚዛናዊ የሆነ ሕሊና የሚጠይቀው፤ ጳጳሳቸው በሚያውቀው በሮማ ሕግ መሠረት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ንጹሕ ነው፤ እንደገና አይሁድም ሕጋችን በሚሉት ምንም ተጨባጭ በደል የለም፤ ነገር ግን የአይሁድ አእምሮ ለሮማ ሕግም ለእግዚአብሔር ሕግም ተገዥ አልሆነም፤

እንዲደረግላቸው የፈለጉት እነሱ የሚፈልጉትን ነው፤ ሕዝቡንም አስተባብረዋል፤ ከተማይቱ ተጨንቃለች፤ ነገር ግን ያ ሁሉ ሕዝብ የጮኸበት ሰው አንድም በደል አልተገኘበትም።

የሐንስ ይህንን ነገር እንዲህ ይገልጻል፤ ነገር ግን በፋሲካ አንድ አስረኛ ልፈታላችሁ ልማድ አላችሁ፤ እንግዲህ የአይሁድን ንጉሥ ልፈታላችሁ ትወዳላችሁን? አላቸው። ሁሉም ደግመው በርባንን እንጂ ይህን አይደለም እያሉ ጮኹ። በርባን ግን ወንበዴ ነበር (ዮሐ 18፣ 40)። ጮኸቱ ወንበዴው ይፈታ፤ ንጹሐ ይስቀል ነበር። ጳላጦስ የርምን ሕገ መንግሥት ማስፈጸም የማይችልበት ደረጃ ላይ ደርሷል። አንድ ንጹሕ ሰው መግደል ነው ያለበት? ወይንስ በሺህ የሚቆጠር ውሸተኞችን ነው መስማት ያለበት?

የሐንስ ታሪኩን ሲቀጥል እንዲህ ያላል፤ “እነሆ አንዲት በደል እንኳ እንዳላገኘሁበት ታውቁ ዘንድ እርሱን ወደ ውጭ አወጣሁላችሁ” (ዮሐ. 19፣ 4) ነገር ግን ሕዝቦች ከሊቃውንቶቻቸው ጋር ስተለው! ስቀለው! እያሉ ጮኹ፤ እንደገና ጳላጦስ ያንኑ ቃል ደገመ፤ እኔ አንዲት በደል አላገኘሁበትምና እናንተ ወስዳችሁ ስቀሉት አላቸው።

በዚህ ጊዜ ነበር አይሁድ ወንጀል ያሉትን ከሮማ ሕግ ወደ አግዚአብሔር ሕግ የቀየሩት፤ እኛ ሕግ አለን፤ አንድ ሕጋችን ሊሞት ይገባዋል፤ እራሱን የአግዚአብሔር ልጅ አድርጓልና አሉት። በዚህ ጊዜ ጳላጦስ የማያውቀው ሕግ መጣበት፤ ስለዚህ ይህን የማያውቀውን ሕግ ጥሼ ይሆን በሚል ፍርሀት ውስጥ ገባ፤ ነገር ግን ከመጽሐፍ ቅዱስ ሕግ ውስጥ በየትኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ሕግ የአግዚአብሔር ልጅ መባልና የአግዚአብሔር ልጅ ነኝ ማለት ሰውን ሊያስቅል አይችልም።

ይህ አባባል ከአይሁድ አእምሮ የመነጨ ነበር፤ ለጊዜው ግን ጳላጦስን አስፈራርቷል። እንደገና ለሦስተኛ ጊዜ ጳላጦስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ለመመርመር ወደ ግዚ አስገባው፤ የጌታችንና የጳላጦስ ቃለ ምልልስ በዮሐንስ ወንጌል (19፣ 8-11)

ተመዝግቧል። ጳላጦስ፡ እነዚህ ሰዎች ሊጠሉህ የቻሉት? እንደዚህ የሚከሱህ ከወዴት ነህ? እውነቱን ብቻ ንገረኝ፤ የመስቀልም የመፈታትም ሥልጣን የእኔ ነው።

ጌታ መልሰ የሰጠው ጳላጦስ የአግዚአብሔርን ሥልጣን በተጋፋና ልስቅልህ ላድንህ ሥልጣኑ የእኔ ነው ሲለው ነበር፤ ከላይ ካልተሰጠህ በቀር በእኔ ላይ ምንም ሥልጣን አይኖርህም፤ ንገር ግን በደለኛው አንተ ብቻ ሳትሆን ለአንተ አሳልፎ የሰጠኝ የበለጠ በደል አለበት አለው፤ ማለትም ተጠያቂዎች አይሁድ እንኳን ቢሆኑ አንተ በነገሩ አልህበት። የሆነው ሆኖ ከአንተ ይልቅ የአይሁድ ኃጢአት የበዛ ነው፤ ምክንያቱም በሐሰት የአግዚአብሔርን ሕግና ቃል በማጣመም እንደከሰሱት ያውቅ ነበርና።

ከዚህ መልስ በኋላ ጳላጦስ አንድ ውሳኔ ወስኖ ወጣ፤ አንድ ንጹሕ ሰው ከሚስቅል ይልቅ መፍታቱን መረጠ። የዮሐንስ ወንጌል (19፣ 12-16) ይህንን ቃል ያስረዳል። ከዚህ በኋላ ጳላጦስ ሊፈታው ፈለገ ብሎ አረፍተ ነገሩን ይጀምራል። የጳላጦስ ውሳኔ ጌታ መለቀቅ አለበት ነው፤ የአይሁድ ሊቃውንት የማይስቀቅበት አንድ መንገድ ማዘጋጀት ነበረባቸው፤ እሱም ጉዳዩ ከሃይማኖት ይልቅ ወደ ፖለቲካ እንዲቀየር ማድረግ ነበር።

ይህንን ከፈታኸው የቁሣር ወዳጅ አይደለም አሉት፤ ጳላጦስ ምንም ምርጫ የለውም። ቁሣርን ይጠሱና መቼ የቁሣር አገዛዝ ከላያችን ይነሣ ይሆን እያሉ ያምጹ የነበሩ የአይሁድ ሊቃውንት በንጉሡ የተሾመውንና የንጉሡን እንደራሴ ተቃዋሚ እነሱ ደግሞ የንጉሡ ተቆርቋሪ ሆነው ቀረቡ። ስለዚህም የጌታ ሁኔታ ወደ መጨረሻው ደረሰ፤ ማለትም በሐሰት ተከሶ በሐሰት እንዲሞት በሕግ ሳይሆን በአይሁድ አንቢተኝነት እንዲፈረድበት ተደረገ። ስሕተት ማለትም ይህ ነው፤ የአግዚአብሔርን ሕግና ቃል በማይዝባ ቦታና ሁኔታ መጠቀም ለግል ስሜታዊ ፍላጎት እንዲውል ማድረግ።

መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያስረዳን የአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች የሃይማኖቱ ሕግ ለሚያስገድደው ተገዥዎች አይደሉም። የሃይማኖት መሪዎች ለእግዚአብሔር እንቅረቆራለን በሚል በሐሰት ለራሳቸው ጥቅም ሠርተዋል። የእግዚአብሔርን ቃል እነርሱ ከሚሉት ጋር ለማጣጣም አልቻሉም፤ የቤተ መቅደስ መተዳደሪያ ደንብና ሕግ እንደነሱ ፍላጎት እንጂ እንደ ሃይማኖቱ ዓላማና እቅድ እንዲሔድ አላደረጉትም። መጀመሪያ ሕግ አለን አሉ፤ ሕጉ ጌታን ለማስቀል በቂ አልሆነም። ቀጥለው ወደ ፖለቲካ አሳትፈው የጌታን ንጉሥነት ከእግዚአብሔር እቅድ ውጭ ወደ ምድራዊ ፖለቲካ አሳትፈው። ይህ ሁሉ እንግዲህ እውነትን ለመሸፈን የተደረገ የሐሰት እቅድ ነው፤ ስሕተት የተባለውም ይህ ነው። እውነትን ደብቆ የራስን ዓላማ ማራመድ ሕግ የሚለውንና የሚያዘውን በማስፈጸም ፈንታ በራስ ፍላጎትና ዓላማ ላይ በተመሠረተ አካሄድ ላይ መሔድ ይህንን ከዛሬ ሁለት ሺህ ዓመት በፊት የተፈጸመ ታሪክ ዛሬም ዕለት ዕለት በሰው ሕይወት ውስጥ አዲስ እየሆነ የሚታይ ነው።

ስሕተቱ ሕግ መጣለና ለሕግ አለመገዛት ነው ብለናል። ይህ ደግሞ በሕግ እስፈጻሚዎች መሆኑ ነው። ከላይ እንዳየነው የቤተ ክርስቲያን አመሠራረት በእውነትና በሐሰት መካከል እየተፈጸመ ያለ መሆኑን እንረዳለን። አሁንም ይህ በሐሰት የአይሁድ አመጸኝነት እስከ ጊዜያችን በቤተ ክርስቲያን ጉዞ ቀጥሏል፤ ሁልጊዜ ቤተ ክርስቲያን እውነት ስለሆነች የሐሰት አባት የሆነ ሁሉ ይቃወማታል። በተለይም አሁን ባለንበት ቴክኒዎሎጂ በተራቀቀበት ዘመን የሰው አዕምሮ ዕለት ዕለት አዲስ ነገር በሚፈለግበት ጊዜ የነበረን ነገር ሳይቀየር ይዞ ለመጓዝ ምን ያህል መስዋዕትነት እንደሚጠይቅ በውስጡ ያለነው ብቻ የምንረዳው ነው። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ከሐዋርያት ተያይዞ የመጣ የማይለወጥ ነገር ግን ደግሞ እንደ ሕዝቡ የእውቀትና የአእምሮ ፅድገት መጠን የሚያድግ የሚሰፋ ሥርዓትና እምነት ያላት ናት። ከዚህ ሥርዓትና እምነቷ ካፈነገጠች ኦርቶዶክስ ተዋህዶ የሚለው መጠሪያዋ ቀርቶ በሌላ መጠራት አለባት።

ባለፉት ምዕራፎች እንደተገለጸው የቤተ ክርስቲያኖችን የእሁኑ ችግር ይህ ከሐዋርያት ተያይዞ የመጣው ሥርዓት እንዳለ ይቀጥላል ወይስ እንደፈለግን እናድርገው በሚል መካከል ነው። አንባቢ እውነቱን ዐይቶ ይፈርድ ዘንድ ታሪካዊ ገጽታውን የጥንት ቤተ ክርስቲያን አባቶች ጽሑፎች እንዲሁም ደግሞ ፍትሐ ነገሥት በሚለው መጽሐፍ ላይ በእንቀጽ መንፈሳዊ ከተመዘገቡትና አሁን በወቅቱ በሕገ ወጡ ምርጫና በምርጫው ዙሪያ በተዘጋጁ መረጃዎች ላይ ተመርኩዘን ሰዎች ለራሳቸው ጥቅም ሲሉ እንዴት የቤተ ክርስቲያንን ቀኖና እንደለወጡ ብዙዎችን የቤተ ክርስቲያን ልጆች ወደ ስሕተት ውስጥ እንደጨመሩ እንመለከታለን። ሕገ ወጡንም የፓትርያርክ ምርጫ ከላይ ባየነው የስሕተት አካሄድ እንጻር በተጨማሪ ማስረጃዎች እንመለከታለን።

3: 2 የቀኖና መጣስና ሕገወጡ የፓትርያርክ ምርጫ ያስከተለው ቀውስ

በአለፉት ምዕራፎች የሥልጣን ክህነትን እጅግ እስፈላጊነት የቤተ ክርስቲያንም ዋልታና ምሰሶ መሆኑንና ታሪካዊ እመጣጡን በተገቢው መልኩ ተመልክተናል። አሁን በዚህ ምዕራፍ ደግሞ ቤተ ክርስቲያኖችን ወደ አስቸጋሪ ሁኔታ ስለ አስገባት ሕገወጡ ምርጫና የቤተ ክርስቲያኖችን የሕግ መጽሐፍት ምን እንደሚሉ የቀኖናው መሻርም ያስከተለውን ምስቅልቅል በማስረጃ በመደገፍ እንመለከታለን።

የቅዱስ ፓትርያርኩም ሆነ የሊቃነ ጳጳሳቱ ምርጫ በእንዴት ያለ ምርጫ አፈጻጸም መካሄድ እንዳለበት ፍትሐ ነገሥታችን እንዲህ በማለት ይገልጻል፤ “ወኢይትፈጸም ሢመቱ ለሊቀ ጳጳሳት ዘእንበለ በሀላፊሆሙ ለጉባዔ ኤጲስ ቆጶሳት ወለእመ ኮነ በእንተ ሢመት ጋእዝ ይግበሩ በምክርሙ ለእለ ይበዝሁ እምኔሆሙ

ወእምዝ ዘይደልዎ ይሠየም ሳባሌሆሙ፤³⁰ በአማረኛ ሲተረጎም "የሊቀ ጳጳሳቱ ሹመት የኤዲስ ቆጶሳትና የጳጳሳት ጉባዔ ሳይደረግ አይፈጸምም፤ ስለሹመት ጠብ ክርክር ቢሆን በድምፅ ብልጫ ያድርጉት፤ ከዚህም በኋላ የሚገባው በላያቸው ይሾም።"

በዚህ አንቀጽ መሠረት በፓትርያርኩ ወይም በሊቀ ጳጳሱ ምርጫና ሹመት ከጳጳሳት አንድም ቢሆን መቅረት እንደሌለበት ከሰብሰባውም በኋላ በምርጫው ችግር እንኳን ቢፈጠር በድምፅ ብልጫም ሆነ ወይም የዘመኑ እድገት በሚፈቅደው የአመራረጥ ሕግ ሁሉም መስማማት እንዳለባቸው ይገልጻል፤ ይህ ካልሆነ ግን የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን በሰላም መምራት እንደማይቻል ያስገነዝበናል። ይህንን ቀኖና የወሰኑት የቤተ ክርስቲያን አባቶች አሻግረው የሚያዩት፤ የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን እንጂ ከሱ ባሻገር ወይም ከክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን በስተጀርባ የወገን ወይም የሥልጣን ጉዳይ አይደለም፤ የቀኖናው ጥበቃም እዚህ ላይ ነው።

በሹመቱም ክርክር የሚነሳበት ምክንያት ማንኛው ሰው ነው የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን የሚመራት? በሚል እንጂ የትኛው ነው የእኔ ወገን በሚል አይደለም። በሌላው አንቀጽ ይኸው ሕጋችን የሚከተለውን ይለናል፤ "ወለሰበአ ጎርየተ ይደልዎ ለዛቲ ሢመት፤ ከመ የሀብዋ ለዛቲ ሢመት ለዝድልው ላቲ ወእመሰ አበዩ ይከውኖሙ አበላ፤³¹ በአማረኛ ሲተረጎም "መራጮች ይህችን ሹመት ለሚገባው ሰው መሰጠት ይገባቸዋል፤ ይህንንም ባያደርጉ ኃጢአት ይሆንባቸዋል።"

ለቤተ ክርስቲያን የሚቆረቆሩና የቤተ ክርስቲያን ሰዎች ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያለባቸው ተጀሚው ሹመቱን ከመያዙ በፊት ነው። ከዚህ በኋላ ግን የሚያደርገው ነገር ሁሉ ስሕተት ነው። በመጀመሪያ የማይገባው ሰው ከተሾመ ተጠያቂው ተጀሚው ሳይሆን ጀሚዎቹ ናቸው፤ ከላይ ያየነው አንቀጽ የሚያስተምረን

ጀምሮ ሹመቱን ለሚገባው ሰው ካልሰጡ ኃጢአት ይሆንባቸዋል፤ በሕግ ቋንቋ ወንጀለኞች ናቸው፤ የእግዚአብሔርን ቤተ ክርስቲያን በድለዋል፤ ይህንን ካደረጉ በኋላ እንደገና ተጀሚውን ከሹመቱ ለማንሣት ቀኖና ቤተ ክርስቲያን በፍጹም አይፈቅድም። ከሹመቱ የሚያሸሩ ጉዳዮችን ወረድ ብለን እንመለከታለን። ነገር ግን ከዚያ በፊት አሁን ለላለን ችግር የሚገልጽልንን ቀኖና እንመለከት።

ቀኖናችን ሹመቱን ተጀሚውን አስመልክቶ እንዲህ ይላል፤ "ወኢይደሉ ከመትኩን ዛቲ ሢመት ለክሌቱ በአሐዱ ዘመን ወበአሐዱ መንበር፤ ወእመሰ ኮነ ዝ በአሐዱ ሀገር ትጽናእ ለዘተሠይመ ቅድመ ወለእመኒ ተወህበት ሎቱ ቅድመ ውሰተ መካን ዘደለወት ቦቱ ልማድ፤ ወለእመ ኮነ ዝንቱ ውሰተ ብሔር አሐቲ ትቁም ለዘተሠይመ ቅድመ ወለእመ ኮነ ዝንቱ በአሐዱ ጊዜ ይደሉ ለለ አሐዱ እምኔሆሙ ይግደፉ እምላእለ ነፍሱ ውወደልዎሙ ለእለ የጎርዩ ከመ ይገረይዎ ለዘቀደመ ተሰይዎ እምኔሆሙ ባቲ ወለእመ ትጎረዩ ይኩን በሀዩ ዘታቦት ዘይቁም፤³² ወደ አማረኛ ሲተረጎም "ይህች ሹመት በአንድ ዘመንና በአንድ ሀገር ለሁለት ሰዎች ልትሆን አይገባም፤ ይህ በአንድ ሀገር ከተደረገ ግን አስቀድሞ ለተሾመው ትጽና፤ ለሚገባቸው ሰዎች በሁለት ሀገሮች ብትሰጥ ልማድ ተገቢ በሚያደርገው ሀገር አስቀድሞ ለተሾመው ትጽናላች፤ ይህ ባንዲት ቦታ ቢሆን አስቀድሞ ለተሾመው ትጽና፤ ይህ በአንድ ጊዜ ቢሆን ከነሱ አንዱም አንዱ ሊተዋት ይገባል፤ መራጮችም አስቀድሞ የተሾመውን መምረጥ ይገባቸዋል፤ ተካክለው ቢገኙ በታቦቱ ፊት ቆመው በእግ ይታያሉ" ይላል።

ይህ አንቀጽ በቤተ ክርስቲያናችንና በጥንት አብያተ ክርስቲያናት ተጠብቆ የሚኖር አንቀጽ ነው። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን 1600 ዓመታት በግብፃውያን ሥር እንድትተዳደር ካደረጋት አንዱ ኢትዮጵያውያን ከሊቃውንቶቻቸው እንዳይሾሙ የሚከለክል ሕግ ከመጨመራቸው በተጨማሪ ይህ አንቀጽ ስለከለከላቸው ነው።

³⁰ ፍትሕ መፈላገ፤ አንቀጽ 4፤ ቁጥር 57

³¹ ዝኒ ከማሁ

³² ዝኒ ከማሁ።

ይህ ዐረፍተ ነገር ምንም ዓይነት አሻሚ ነገር የለውም፤ ብዙ ትርጉምም አያስፈልገውም። በአንድ ዘመን በአንዲት ቤተ ክርስቲያን ወይም በአንድ መንበር ላይ ሁለት ዛለሥልጣኖች ሊቀመጡ አይችሉም፤ ያ እንኳን በውድም ሆነ በግድ ቢደረግ ወይም የጊዜና የአጋጣሚ ሁኔታ ቢያስገድድ ሁልጊዜ የመንበሩ ባለቤት የሚሆነው የመጀመሪያው ተሟላ ነው። ይህ አንቀጽ በጣም ጥንቃቄ የተሞላበት አንቀጽ ነው፤ በሁለት ሀገር ያሉ አብዮተ ክርስቲያናት አንድ ቢሆኑ እነዚያም አብያተ ክርስቲያናት ሁለት ፓትርያርክ ቢኖራቸው ቅድሚያ መስጠት ያለበት ቀድሞ ለተሾመው ነው፤ ለምሳሌ ቀድሞ የተሾመው በእድሜ ከማትበልጠው ቦታ ላይ ቢሆን እንኳን በሹመት በእድሜ የሚበልጠው ቅድሚያ አለው፤ ይህ እንግዲህ ሊሻር የማይገባው በተለይም ጳጳሳት ሊያከብሩትና ሊደግፉት የሚገባ ነው።

አሁንም ቀኖናችን ስለተሟላው ሹመትን የማጣት ሁኔታ እንዴት እንደሆነ የሚከተለውን አስፍሯል፤ “ወለእመ ኮነ ዕንቡዛ ልቦናህ ወኮነ ይሴፈው ተፈውሶቶ ይጽንሕዎ፤ ወእመሰ አይሴፈው ወኮነ ዘመን ሕማሙ ጉዳጠ ጥቀ ኢይክልእም⁸³ በአማረኛ ሲተረጉም “አእምሮውን ያጣ ቢሆንም ይድናል ብለው ተስፋ የሚያደርጉ ከሆነ ይጠብቁት፤ ይድናል ብለው ተስፋ ባያደርጉ ግን የታመመባት ዘመን በጣም ጥቂትም ቢሆን ከሹመቱ አይሻሩት፤ ከሙዳን ዚዘገይ ግን ይሻሩት፤” በሽታዎቹ እንኳን የሚድኑና የማይድኑ መሥራት የሚያስችሉና የማያስችሉ መሆናቸው መረጋገጥ አለበት፤ የተሟላው በሽታ ረጅም ጊዜ የሚወስድ ከሆነ ለመሾም እንኳን ተሟላው ወይም ፓትርያርኩ መፍቀድና በርሱ ፈንታ አዲሱ ተሟላ እንዲቀመጥ ማዘዝ መቻል አለበት፤ ከበሽታው ከዳነ ባለሥልጣን የሚሆነው ወይም የቤተ ክርስቲያን አባት የሚሆነው ያ የመጀመሪያው ነውና።”

አጠቃላይ ሲታይ ቀኖና ብለን በቤተ ክርስቲያናችን ጉዳዮች ላይ ለምሥክርነት የምናቀርበው አንተጽ መንፈሳዊ እኛ

ከሠራነው ጋር በፍጹም አይስማማም። ቀኖናው እንደሚለን ከሆነ አሁን በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የተሠራው ሥራ በሙሉ ስሕተት ነው፤ ምንም ዓይነት የቀኖና ቤተ ክርስቲያን ድጋፍ የለንም። ይህንን ቀኖና ቤተ ክርስቲያን የጣስ ክፍል ቀኖናውን ሲጥስ እንኳን ለመጣሱ ምንም ዓይነት ማብራሪያ መስጠት አልቻለም።

ከላይ በምሳሌነት የቀረቡት የአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች ክርስቶስን በመስቀል ላይ ሲለቅሉ ለሠሩት ሥራ የእግዚአብሔር ቃልና የሕግ መረጃ ድጋፍ ስላላገኙ ወደ ብዙ ቦታ ሲሔዱ ተመልከተናል። አንድ ጊዜ የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ በማለቱ የሃይማኖት ሕግ አይደግፈውም አሉ። ሌላ ጊዜ ራሱን ንጉሥ ስላደረገ የቁሣር ጠላት ነው ብለው ከሰሉ። ሌላ ጊዜ ደግሞ በሰንበት ሰውን ሲፈውስ አይተናል ብለው ተናገሩ። የሊቃነ ካህናቱ ዘበኞች ሊቃነ ካህናቱን እንደሚገባው አላከበረም ብለው ወነጀሉት። ግን እነዚህ ሁሉ ክርስቶስን ለማስቀል በቂ ምክንያቶች አልነበሩም።

ሌላው ቀርቶ ትንሣኤውን እንኳን ለማስተባበል የተጠቀሙበት ዘዴ የክርስቶስን ትንሣኤ እውነተኛነት ሊያስተባብል አልቻለም። የተደረገ ነገር ቢኖር የእግዚአብሔርን ቃል በውሸት ለመደለል በሚደረገው ጥረት እንደገና መልስ ወደሚያሳጣ ውሸት መሔድ ብቻ ነበር።

ያሁኑ የቤተ ክርስቲያናችን አፈጻጸም በትክክል ይኸው ነው። ከተመራጨና ከተሟላው ከአባ ጳውሎስ አባባል ብንጀምር እኔ የተሾምኩት በሕግ ነው፤ ምክንያቱም በደርግ ጊዜ ሲኖዶስ ስላልነበረ። ሲኖዶሱን እኔ ነኝ የጀመርኩት፤ አቡነ መርቆርዮስ ሥልጣናቸውን በፈቃዳቸው ነው የለቀቁት፤ ስለሆነም መንበሩ ባዶ ስለሆነ ነው እኔ የተሾምኩት። ምርጫው በትክክል በሲኖዶስ የተካሄደ ነው፤ መንግሥት በፍጹም አልገባበትም፤ መቼም ቢሆን እንደዚህ ያለ ዴሞክራሲያዊ የምርጫ ሥነ ሥርዓት ተካሂዶ አያውቅም። እነዚህ አባ ጳውሎስ እየተጠየቁ በመጽሔት ከመለሷቸው የተቀነጨቡ ናቸው፤ እያንዳንዳቸው ዐረፍተ ነገሮች

ብንመለከታቸው እርስ በርሳቸው የሚጋጩ ናቸው፤ ለመረጃ ይህንን ዘንድ ከጠቢያ መጽሔት የተወለዱትን ጥያቄዎችና መልሶችን ለምሳሌ ያህል እንመለከታቸው።

ጠቢያ፡- “የፓትርያርኩ ምርጫ ትክክል ነበር ብለው ያምናሉ? ምርጫዎችሰ ላይ ፍትሒያ የተፈጠረው ለምንድን ነው?”

ብፁዕ አቡነ ጳውሎስ፡- “እንደምታውቀው በአራተኛ ፓትርያርክ ላይ ሕዝቡ ተነስቶባቸውና ለቤተ ክርስቲያን አባትነት አይበቁም ብሎ ማለትም ለመንፈሳዊ መሪነትና አባትነት የማያበቃቸውን ተግባሮች ፈጽሞ ተብለው ወረዱ፤ ይህ ሥፍራ ሰው እንዲኖረው ያስፈልጋል፤ ተብሎ ሲኖዶስ ተከራክረ፤ በአንድ በኩል ከሃያ አስከ ሃያ አምስት በሌላ በኩል ሁለት ወይም ሦስት ሰዎች የልዩነት ድምፅ ነበራቸው፤ ሽኩቻ ወይም ፍትሒያ አልነበረም። ከምንጊዜውም በላይ ጳጳሳት ተላበሱት፤ ሁሉም ነገር የተፈጸመው በዴሞክራሲያዊ መልክ ነበር። ከምርጫው ሳይገቡ የቀሩ አንድ ወይም ሁለት ሰዎች ነበሩ፤ ምርጫው ሁሉንም የጥበብተሰብ ክፍል፤ ሁሉንም የሠራተኛ ወገንና ምሁራን ያሳተፈ ነበር፤ ሁሉም የሀገሪቱን ክፍል ጀላግራፊካሊ የወከለ ነበር።

ከላይ እንደተመለከትነው ከላይ ላየነው ጥያቄ አግባብ የሆነው መልሱ አዎ ወይም አይደለም ነበር፤ መላሹ ግን እውነትነት የሌለው መልስ ስጥተዋል። አንደኛው አራተኛውን ፓትርያርክ ሕዝብ ነው ያወረዳቸው፤ የወረዱበትም ምክንያት ለመንፈሳዊ መሪነት ብቁ የማያደርጓቸው ተግባሮች ስለፈጸሙ ነው፤ ሁለተኛ ሲኖዶስ የተከራከረው 25 ለ2 ወይም ለ4 ነው፤ ሦስተኛ ምርጫው የሁሉንም ኅብረተሰብ ክፍል ያካተተና ጀላግራፊካሊም ያካለለ ነበር የሚል ነበር። ይህንን ዐረፍተ ነገር የሚያነብ ሰው ከጥያቄው በመነሣት መልሱ ምን ያህል የተሣሳተ እንደሆነ ፍርድ ሊለጥ ይችላል። መጀመሪያ ጥያቄው የቀረበው የምርጫውን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ ነበር፤ ነገር ግን መልሱ ከወረዱት ፓትርያርክ ጋር ለምን ተዛመደ? መላሹስ ለመንግሥት ጠበቃ ሆነው እንዲቆሙ ያደረጋቸው ምንድን ነው? ሕዝብ በፓትርያርኩ መውረድ ላይ ተሳትፏል መባለስ ምን ለማለት

ነው? ፓትርያርኩ ለመንፈሳዊ መሪነት ብቁ የማያደርጓቸው ተግባሮች ስለፈጸሙ ነው የሚለው አባባል ምን ተጨባጭ ማስረጃ አለው? መላሹ የተናገሩት ሁሉ ከሐሰተኝነት ተነሥተው ውለጣቸው እየተጨነቀ ከጠያቂው ለመገሳገል የተጠቀሙበት እንጂ እውነት የሌለው መልስ ነው።

ጠቢያ፡- “አንዱ ፓትርያርክ ሳይሆን ሌላ ፓትርያርክ ሊተካ አይችልም፤ የሚለውን አቋም እንዴት ያዩታል?”
ለዚህም የለጡት መልስ ጠያቂውን ችግር ፈቺ አድርገው እንጂ እሳቸውን የሚመለከት መስሎ አልታዩቸውም። ለማንኛውም መልሱ እንዲህ ነበር፤ “አቡነ ቴዎፍሎስ እያሉ አቡነ ተክለ ሃይማኖት እንዴት ሊሾሙ ቻሉ? ከመልሱ እንደተረዳነው ይህ ማለት እኒያ መሳሳታቸውን ባውቅም ሰሕተቱ እውነተኛ ስሕተት ቢሆንም እኔም ብደግመው ምንም አይደለ፤ ለቤተ ክርስቲያን ከማለብና ቤተ ክርስቲያንን ለመምራት ተመረጥሁበት ያሉትና የተቀመጡበት ቦታ ምን ያህል ታላቅ ክብር እንዳለው አልተገነዘቡትም። የፖለቲካ ሹመኛ ስለሆኑ መልሳቸውም የፖለቲካ መልስ ነው።

ጠቢያ፡- “የአንድ ዘመን ሰሕተት የሌላ ጊዜ ሕግ ሲሆን ይችላል?”

ብፁዕ አቡነ ጳውሎስ “የአሁኑን ፓትርያርክ እኮ ያወረዳቸው መንግሥት አይደለም፤ ሕዝቡ ነው። ለራስ ሲሆን ትክክል፤ ለሌላ ሲሆን ሰሕተት የሚሆነው ለምንድን ነው? የቀድሞ ፓትርያርክ በጤና እጥረት ምክንያት እራሳቸው ጥያቄ አቅርበው መሰናበታቸው መገለጡ አይዘነጋም፤ አቡነ ቴዎፍሎስ እያሉ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በመመረጣቸው የግብፅ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን (አሌክሳንደሪያ) ተቃውሞ አቅርባ እንደነበር ይታወቃል” ይላሉ። በመጀመሪያው መልሳቸው ላይ ሕዝቡ አወረዳቸው አሉን። በዚህኛው መልሳቸው ላይ መንግሥት የለበትም አሉን፤ በዚያው መልሳቸው ላይ አሁንም ጥያቄ

አቅርበው በራሳቸው ፈቃድ ለቀቁ እሱ፤ የትኛው ነው እውነት?

ጠቢቅ:- "እርስዎ በስደት በነበሩ ጊዜ የሲኖዶስ አባል አልነበሩም፤ አሁን እንዴት ሊሆኑ ይቻላል?
እዚህ ላይ መላሹ ወደማይወጡት አዘቅት ውስጥ ሲገቡ እንመለከታለን። እውነትን ለመቀበል የማይፈልጉት መላሽ እንዲህ ይሉናል፤

ብፁዕ አቡነ ጳውሎስ:- "ሲኖዶሱ እኮ ደርግ የመረጠው ነበር፤ በዚህ የተነሣ ከአዲስ አበባ ይወጣ የነበረውን ትእዛዝ አልቀበልም ነበር።"

እዚህ ላይ የሚነግሩን ደግሞ ሹመታቸውን ራሳቸው እንዴት እንደሻሩት ነው፤ ሲኖዶሱ እኮ ደርግ የመረጠው ነበር። በዚህም የተነሣ ከአዲስ አበባ የመጣውን ትእዛዝ አልቀበልም ነበር በማለት ቤተ ክርስቲያኒቱ ከእርሳቸው ሹመት በፊት ሲኖዶስ እንደሌላትና ባዶ እንደነበረች በእርግጠኝነት ተናግረዋል።

1ኛ የአባ ጳውሎስን አባባሎች ከቀኖናው ሕጋዊ አተረጓጎም ጋር እንመለከተው።

በመጀመሪያ አባ ጳውሎስ ሲኖዶስ አልነበረም፤ የመጀመሪያውን ዘደርግ ጊዜ የነበረውን ሲኖዶስ እኔ አልተቀበልኩትም ነው የሚሉት። ይህን አባባል ጥያቄ ብናነሳበት ሲኖዶስ ካልነበረ እሳቸው ከገቡ በኋላ ጳጳሳት ሹመው ሲኖዶስ አቋቁመው ያ ሲኖዶስ ሾማቸው? ወይስ ሲኖዶስ ሊባል የቻለው እሳቸውን ስለሾማቸው ነው? በእሳቸው አባባል ሲኖዶስ የለም ካሉ አባ ጳውሎስ የማይቀበሉትና እሳቸውንም የማይቀበል ሲኖዶስ ነበር ማለት ነው። በመሆኑም ራሳቸውም ሲኖዶሱም እሳቸውን አያውቁምና። በሳቸው መሾምም የተሰማማ የለም ማለት ነው፤ በሳቸው መሾም የተሰማማ ከሌለ ደግሞ ሹመታቸው ሊጸድቅ አይችልም። ይህ እንግዲህ አባ ጳውሎስ ሕገወጥ ተጀሚ መሆናቸውን በራሳቸው መሥክረዋል ማለት ነው። ይህ ማለት

የፖለቲከኛ ሹመኛ ካልሆኑ በቀር በቀኖናና በሕገ ቤተ ክርስቲያን መጻሕፍትና ታሪካዊ ትውፊት ተቀባይነት የላቸውም። ሕግ ጥሶ ሕጋዊ መሆን አይቻልምና።

ከላይ የተጠቀሰው ቀኖና መጽሐፍ እንደሚለው በቤተ ክርስቲያኒቱ ያሉ ሊቃነ ጳጳሳት በሚሾሙት ፓትርያርክ ላይ ሁሉም መስማማት አለባቸው ሲል ያዝዛል። ምን አልባትም የመጓጓዣ ወይም ልዩ ልዩ ችግር ቢገጥማቸው ስምምነታቸው በፈርማና በጽሑፍ ካላረጋገጡ በስተቀር ሹመቱ ሊጸድቅ አይችልም። ተጀሚው ደግሞ ሲኖዶስ የለም ይላሉ። ስለዚህ የአባ ጳውሎስ ምርጫ በቀኖና ቤተ ክርስቲያንም በታሪክም በራሳቸውም ተቀባይነትና ድጋፍ የለውም ከማለት በስተቀር ከምን ተነስቶ ፓትርያርክ ሆኑ ማለት ይቻላል?።

2ኛ አቡነ መርቆሬዎስ በፈቃዳቸው ነው የወረዱት የሚለው ነው። ይህንንም አባባል እንዳለ እንያዝና ወደ ጥያቄ እንመልስው፤ ያም አኳኋን ሲኖዶስ የኖረ እንደሆነ ነው፤ ምክንያቱም የአቡነ መርቆሬዎስን ፓትርያርክነት አባ ጳውሎስ የሲኖዶስን ሕልውና በመሻራቸው የሳቸውንም ፕትርክና ሽረውታል፤ ሆኖም ግን ይህንን አባባል ለሳቸው እንተወውና ቅዱስ ሲኖዶስ አለ ብለን ተቀብለን የቅዱስ ፓትርያርኩን በፈቃድ ከሥልጣን መውረድ እንየው። ቀኖናው እንደሚለው ከሆነ ፓትርያርኩ እንኳን ሥልጣኑን አልቀበልም ቢል አይልቀቁት ነው።³⁴ ስለዚህ አቡነ መርቆሬዎስ በፈቃዳቸው ሥልጣኑን ትተውት ቢሆን እንኳን ቅዱስ ሲኖዶስ የተውበትን ምክንያትና የቀኖና ቤተ ክርስቲያን ድጋፍ ማግኘት ነበረበት። ያነን ባለማድረጉና ለዚህም ጉዳይ የሰጠው መግለጫ ባለመኖሩ ምክንያት ተገደው ከመንበራቸው ተወገዱ የሚለውን አንድንቀበል እንገደዳለን። በዚህም ምክንያት ከቀኖና ቤተ ክርስቲያንና ከትውፊት አኳያ ሲኖዱሱ ሕጋዊነት እንዳይኖረው ሆኗል። አቡነ መርቆሬዎስ መንበራቸውን በፈቃዳቸው እንደለቀቁ ለቅዱስ ሲኖዶስና ለሽግግሩ መንግሥት የጻፉት ደብዳቤ

³⁴ ዝኒ ከማሁ።

በማሰረጃነት ቀርቧል፤ ማሰረጃ 1።³⁵ እንዲሁም መንግሥት አስገድዶ እንዳወረዳቸው በሽግግሩ መንግሥት ጠቅላይ ሚኒስትር የተጻፈው ደብዳቤ በቤተ ክህነት መዝገብ ቤት ይገኛል።

36 እኔ በዴሞክራሲና በሚያስደንቅ ነፃነት ነው የተመረጥኩት የሚለው ነው። በመሠረቱ አባ ጳውሎስ ሲመረጡ በዴሞክራሲ ይሁን በኃይል በዲክታተርሺፕ እሳቸው ሊያውቁት አይችሉም። የምርጫውን ሐደት ሊያውቅ የሚችለው አስመራጭ ኮሚቴው ብቻ ነው። ግን አመራረጡ በጣም የተጭበረበረና የተምታታ እንደነበረ ዶኩሜንቶች ያሰረዳሉ። ለምሳሌ ሲኖዶሉ ፓትርያርክ እንዲመርጥ ሲወሰን በያንዳንዱ ሀገረ ስብከት ምን ያህል ሰው እንደሚሳተፍ የተጻፉ ዶኩሜንቶችና ደብዳቤዎች አሉ፤ በነዚህ በተጻፉ ደብዳቤዎች የተገለጹት አሐዞችና በምርጫው መጽሔት የወጡት በጣም የተለያዩ ናቸው። አንድ ሀገረ ስብከት አሥራ ስድስት ሰው እንዲሳተፍ ተወስኖ በተጻፈለት ደብዳቤ ላይ ሲገለጽ በምርጫ መጽሔቱ ላይ ሐያ ስድስት ሰዎች መርጠዋል ይላል።³⁷ ይህ እንግዲህ ምርጫው ምን ያህል የተምታታ እንደነበር የሚያሳይ ነው። ይህንን ጊዜያዊ ስሕተት ነው ብለን ብናልፈውም ወደ ቀኖናውና ወደ ምርጫ ሐደቱ ስንሔድ ደግሞ እንዲሁ ጉልህ ስሕተቶችን እንመለከታለን።

3. 2.1 አስመራጭ ኮሚቴ ያወጣው የምርጫ ደንብ መሻር

ደንቡ እንደሚለው ተመራጭ የሚሆነው ፓትርያርክ የሚያሟላቸው መመዘኛዎች እድሜው ከ59 ዓመት በታች የሆነና ከሃያ ስምንቱ ሀገረ ስብከቶችና በጠቅላይ ቤተ ክህነት የሚተዳደሩት መምሪያዎች ውስጥ በአንዱ ላይ የጽጽስና ሥራውን እየሠራ የቅዱስ ሲኖዶስ አባል የሆነ በማንኛውም ሕገ ወጥ ሥራ ያልተከሰሰ ወይም ያልከሰሰ የሚል ሲሆን ዶክተር ጳውሎስ ግን እድሜያቸውን ማወቅ አይቻል እንጂ ይህን ሁሉ አያሟሉም።

የቅዱስ ሲኖዶስ አባልም አልነበሩም፤ ሀገረ ስብከትም አልነበራቸውም፤ በቤተ ክርስቲያኒቱ ተከሰው በአሜሪካን ፍርድ ቤት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን ስም እንኳን እንዳይጠቀሙ ተፈርዶባቸው ነበር። እንግዲህ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ ሥልጣኑን ያጣው እዚህ ላይ ነው። ያወጣውን ደንብ እንኳ ማስፈጸም አልቻለም፤ ከዚህ በተጨማሪ የአባ ጳውሎስ ከቤተ ክርስቲያን መገንጠልና ሃይማኖት መለወጥ እፖስተሊክ ቸርች ብለው ከኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን-ጭ ያቋቋሙና ከቤተ ክርስቲያኒቱ በፈቃዳቸው አባልነታቸውንም አባትነታቸውንም የለቀቁ መሆናቸው ራሱ ለቤተ ክርስቲያኗ መሪ መሆን ይቅርና ተራ ምእመን ሆነው ይቀጥሉ ቢባልም እንኳ የንስሐ ጊዜ ተሰጥቷቸው ንስሐቸውን መጨረሳቸው ከተረጋገጠ በኋላ መሆን ነበረበት። ለዚህ ነው ሲኖዶሱ ይህንን ሊያደርግ ባለመቻሉ ሥልጣኑን አጥቷል የተባለው።

³⁵ ማሰረጃ አንድ (የሠነድ)

³⁷ የአባ ጳውሎስ አንደኛ ዓመት በዓለ ሲመት ልዩ እትም (መጽሔት)

3. 2. 2 የቀኖና ቤተ ክርስቲያን መሻር

ቀኖናው አንደኛ ከላይ አንደገለጽነው ቅዱስ ፓትርያርኩ እያሉ ሌላ ፓትርያርክ አይሾምም። ጊዜና ሁኔታ አስገድዶ ቢሾም እንኳን ቀድሞ ለተሾመው ይልቀቅ፤ በአንድ ጊዜና በአንድ ቦታ ይህች ሥልጣን ለሁለት ሰዎች ልትሆን አይገባትም። ይህ ሕግ መንፈሳዊ ብቻ ሳይሆን በሥጋዊም ቢሆን በአንድ ሀገር ላይ ሁለት ንገሦች፣ ሁለት ፕሬዚዳንቶች፣ ሁለት ጠቅላይ ሚኒስትሮች ሊኖሩ አይችሉም። ወይ የሥራ ጊዜያቸውን ካልጨረሱ አለበለዚያም መፈንቅለ ሥልጣን ካልተደረገባቸው በስተቀር። የቀኖና ዳኝነት ለቤተ ክርስቲያን ያስፈለገውም አንደኛ አባ ጳውሎስ ዓይነቱ በቀን ስጠኝና በጉልበት በመፈንቅለ ሢመት ፕትርክና ሥልጣንን መውሰድ እንዳይቻል ለማድረግ ነው። የአባ ጳውሎስን ፓትርያርክነትና ጀሚውን ሲኖዶስ ሕጋዊነት እንዳይኖራቸው ያደረገው ይኸው ነው። የእግዚአብሔር ሕገወችን ታሪክ ስናጠና በብሉይ ኪዳን የነበሩ የሃይማኖትና የመንግሥት መሪዎች የሥነ ምግባር ጉድለት ቢኖርባቸው እንኳ እስከ ዕለተ ሞታቸው ሥልጣናቸው ተጠብቆ እንዲቆይና ከሞቱ በኋላ በምትካቸው እንደሚተካባቸው መጽሀፍ ቅዱስ ያስረዳል። (1ኛ ሳሙ.) እናም ከዚህ ነው መማር ያለብን።

ሌላው አትኩሮት ሊደረግበት የሚገባው ጉዳይ ፓትርያርክ ሲሾም ሁሉም ሊቃነ ጳጳሳቱ መስማማት አንዳለባቸው ቀኖናችን ይገልጻል።³⁸ በዚህ ምርጫ ላይ ግን ቢያንስ ከስምንት ያላነሱ ሊቃነ ጳጳሳት አልተስማሙም፤ የጎንደር ሀገረ ስብከት ሕዝብ በሙሉ፤ የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ የነበሩት አቡነ ይስሐቅ፤ የምሥራቅ ወሎ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ የነበሩት አቡነ ጴጥሮስ፤ የቅዱስ ሲኖዶስ ሰብሳቢና የፓትርያርኩ እንደራሴ ሊቀ ጳጳስ የነበሩት አቡነ ዜና ማርቆስ፤ የምሥራቅ አፍሪካና የአውሮፓ ሊቀ ጳጳስ የነበሩት

አቡነ ኤልያስ፤ የሱዳን ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ አቡነ አረጋዊ፤ የቅዱስ ጳውሎስ ከፍተኛ መንፈሳዊ ትምህርት ቤት ዲን ሊቀ ጳጳስ አቡነ መልከጼዴቅ፤ የባሌ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ አቡነ ዘካርያስ፤ ሌሎችም የመምሪያ ኃላፊዎችና የአድባራት አስተዳዳሪዎች በዚህ ጉዳይ ላይ አልተስማሙም። በተለይም የአዲስ አበባ ሀገረ ስብከት ገዳማትና አድባራት አስተዳዳሪዎች እና የስበካ ጉባዔ ተመራጮች በዚህ ጉዳይ ላይ ተስብስበው የምርጫውን ተቃውሞ በአፅንኦት ገልፀው ነበር።

ሲኖዶስ ለነዚህ ሁሉ ጥያቄዎች መልስ አልሰጠም፤ ፓትርያርክ እንዲመረጥ ያደረገበት ምክንያትም ምን እንደሆነ አላብራራም፤ በዚህ ፈንታ ሕጋዊ ተቃውሞና ጥያቄ ላቀረቡት ተቃዋሚዎች ብቻ ግላዊ መልስ ለመስጠት ፈልጓል። መልሱ ከቀኖና ቤተ ክርስቲያንና ከትውፊት ይልቅ ወደ ግለሰቦች ታሪክ ያደላ ነበር። የጥያቄው ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ተሸሯል የሚል እንጂ እነ አክሌ ምን በድለዋል አይደለም። የሲኖዶሱ መልስ መሆን የነበረበት ቀኖናውን የሻረበትን ምክንያት በበቂ ማስረጃ ማቅረብ ነበር። ነገር ግን ስላልቻለ ወደ ግለሰብ ውንጀላ አዘነበለ። ግለሰቦች ቢበድሉም እንኳ የሥነ ምግባር ወይም የሞራል ጉድለት ባላቸው አግባብ ይታያል እንጂ ቀኖና ቤተ ክርስቲያንን ለማፍረስ ምክንያት አይሆንም፤ ወንጀልን በወንጀል ማካካስ በራሱ ወንጀል ነውና።

ይህ በእርግጥ ከላይ እንደተባለው የአይሁድ መሪዎችን ድርጊት ማጽደቅ ነው። የማቴዎስ ወንጌል እንደሚነግረን የጌታን ትንሣኤ ከመነሣቱ በፊት አውቀውት ስለነበር ደቀመዛሙርቱ ሰርቀው ተነሣ እንዳይሉ ጠባቂ ይመደብልን አሉ። ጠባቂዎቹ ለጌታ ትንሣኤ የዐይን ምሥክር ሆነው ወደ ከተማ ተመለሱ፤ ያዩትንና የተመለከቱትን ለሕዝብ አወሩ። ለመደቧቸው የአይሁድ የሃይማኖት መሪዎችም አስረዱ፤ የአይሁድ ሃይማኖት መሪዎች የተናገሩት ነገር ቢኖር የተሠራውን ሳይሆን ያልተደረገውን እኛ ተኝተን ሳለ ደቀ መዛሙርቱ ሰርቀው ወስዱት ብላችሁ ተናገሩ፤ ለውሸታችሁ ገንዘብ እንከፍላችኋለን፤ ይህ ነገር እስከ ዛሬ ድረስ

³⁸ ፍትሕ መንፈሳዊ አንቀጽ 5

በአይሁድ ዘንድ ይወራል፤ በኢትዮጵያ በወቅቱ በሲኖዶስ ስም ቤተ ክርስቲያኗን እመራለሁ ሲል የነበረው የፈጸመው ድርጊትም ተመሳሳይ ነበር።

የቅዱስ ፓትርያርኩ ጉዳይ በትክክል ሳይታይ ሌላ ፓትርያርክ ይመረጥ የሚለው ውሳኔ ከቤተ ክርስቲያን ቀኖና አኳያ ትክክል ስለ-አይደለ ተቀባይነት አይኖረውም። ስለዚህ ሲኖዶሱ ይወሰን እንጂ ከምርጫው አንሳተፍም፤ የሚመረጠው ፓትርያርክም የእኛ አባት ሊሆን አይችልም ነበር ያልነው። ይህንን መግለጫ በዜና ማሰራጨዎች አወጣን፤ መግለጫውን ሲሰሙ የሲኖዶሱ አባላት ተደናግጠው ለሁለት ተከፈሉ፤ አንደኛው ወገን ያልተሰማሙትን እናሳምን ሲል ሌላኛው ወገን ደግሞ የማሳመኛ ጊዜ የለንም አለ። ስለዚህ የተወሰደው እርምጃ የአይሁድ ሊቃውንት እንደወሰዱት ያለ ነው፤ ማለትም ከሥጋዊ ሕግም ሆነ ከሃይማኖት ሕግ ጋር የማይስማማ ሕገ ወጥ ሥራ ተከናወነ።

እውነቱ እንዲወጣና የቤተ ክርስቲያኒቱ ደህንነት እንዲጠበቅ ለማሰብና ለመወያየት የሲኖዶሱ አባላት አልፈለጉም፤ በዚያ ፈንታ ሕጋዊ ጥያቄ የጠየቅነውን በሚቀጥለው ቀን ጧት ከሥራችን ተደውሎ የተላለፈውን መግለጫ በአስቸኳይ አስተባብሎ ተባልን፤ ምን ብለን እናስተባብል? ስንል “ጥቂት የማይረቡ የቤተ ክርስቲያን ጠላቶች የሆኑ ዘረኞች ናቸው እንጂ የተቃውሙት መላ የጎንደር ሕዝብ ክርስቲያን በምርጫው ደስተኛ ነው ብሎ” ነበር የተባልነው። የሚያሳዝንና ተስፋ የሚያስቆርጥም ትእዛዝ ነበር። ውሳኔውን የወሰኑት ጥቂቶች ሳይሆኑ በቤተ ክርስቲያናችን እውቅ የሆኑ ሊቃውንት የተገኙበትና በቤተ ክርስቲያኗ ትውፊታዊ ቀኖና ተመሥርተው ላቀረቡልን ጥያቄ እኛ የቤተ ክርስቲያን ወኪል የሆነው መልስ ለመስጠት አፍረን በሕግ ተሸንፈን ነበር የወጣው። የተሰበሰቡት ሊቃውንት 156 ይሆኑ ነበር፤ ከ156ቱ ሊቃውንት መካከል ሁለት ግለሰቦች ብቻ ተቃውሞውን አንደግፍም ሲሉ 154ቱ በሙሉ ምርጫው ትክክል አለመሆኑን ተስማምተው ነው የወሰኑት። እነዚህን ነበር እንድናስተባብል የጠየቁን፤ የመለስነው መልስ ማስተባበል ብንችል ኖሮ ከጉባዔው ነበር የምናስተባብለው።

በሥልጣናችን ተጠቅመን የሊቃውንቱን ድምፅ ማፈን አንችልም፤ ነገሩ ሊተባበል የሚችል አይደለም፤ ምክንያቱም ከቤተ ክርስቲያናችን ታሪክ፤ ከቀኖናና ከመጽሐፍ ቅዱስ እውነት የራቀ ስለነበር በመረጃ ቀርቧል።³⁹

ከላይ በምሳሌ ያቀረብነው የጌታን ትንሣኤ በገንዘብ አስተባብሎ ማስቀረት እንዳልተቻለ ሁሉ ይህን የፕትርክና ምርጫ የፈለገውን ብንደልለው በምንም ዓይነት ሕጋዊ ልናደርገው አንችልም፤ ምክንያቱም በሕግ ስላልተደገፈና ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን ውጭ ስለሆነ ነው። ይህንን ለመተበል የሚቻለውና ስሜት ሊስጥ የሚችለው ከሐዋርያት ጀምሮ ሲያያዝ የመጣውን ትውፊታዊ ቀኖና በትክክል መቀጠል ሲቻል ብቻ ነው። የምሥጢራተ ቤተ ክርስቲያን ምሥጥራዊነትና እውነተኛነት ሥጋ ወደሙ በእርግጥ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋና ደም ብለን እንድንቀበል የሚያደርገን የቤተ ክርስቲያንን አባቶች ቀኖናዊ ውሳኔ ስንቀበል ብቻ ነው። ክርስቶስን የምናገኘው በእነርሱ ትርጉም ነውና። ክርስቶስ ዛሬም ነገም እስከ ዘለዓለም አንድ ነው አይለወጥም።

ሆኖም ግን እኛም ብንቃወም ሕዝቡም ቢቃወም የምርጫው ሁኔታ ከላይ ባየነው የሚያሳዝንና በተጭበረበረ ሁኔታ ቀከናወነ። አንዳንዶቹ ጊዜ ከነሣው ጋር አንድ እንሁን በማለት ከሕሊናቸው ተቃራኒ በሆነ መንገድ ለሕገ ወጡ ተመራጭ ታማኝነታቸውን አሳዩ፤ ብዙዎች ደግሞ የደስታ መግለጫ ብለው የተለያዩ ሥጦታዎችና ንግግሮች አደረጉ፤ ሌሎችም እኛን መሰሎቹ ከዕለቱ ጀምሮ እስከ አሁን ተቃውሟቸውን ቀጥለዋል። ለመሆኑ እነማን ነበሩ የተቃውሙት? የተቃውሟቸው ሁኔታ እውነት የቤተ ክርስቲያንን ቀኖና ተረድተውታል? ወይስ የግል ጥቅምና ፍላጎት አለበት? ለእነዚህ ወሳኝ ጥያቄዎች የምዕራብ ሀገሮች ሐገረ ሰብከት ትልቅ ምሳሌ ስለሚሆንን በሚቀጥሉት ገጾች ይህን እንመለከት።

³⁹ ማሰራጃ ሁለት

ምዕራፍ አራት ሕገ ወጡ የፓትርያርክ ምርጫና ተቃዋሚዎች

4. 1 የምዕራብ ሀገሮችና ሕገ ወጡ ምርጫ

ምርጫው ሲጠናቀቅ የተጠበቀው ነገር ሳይሆን ራሱን የቻለ ይዘትና ውጤት ይዞ ብቅ አለ። በምርጫው ከንውን ላይ በትክክል ግቡ የመታለት ለመንግሥት እንጂ በእንምረጥ ተስፋ ተመልተው ብር ሲጨርሱ ለነበሩት ተስፋኞች አልነበረም። የሹመቱ ተስፋኞች በሙሉ ውጤቱ ተስፋቸውን አጨለመው፤ ምርጫው ተጠናቅቆ የሹመቱ ቀን እስኪደርስ ድረስ በቤተ ክህነት ብዙ ወራዎች ይወሩ ጀመር፤ አዲሱ ተመራጭ ለግማሹ እውነተኛ ፍርድ የሚሰጡ ይሆናሉ ተብለው ተገምቶ ነበር፤ አብዛኛውን ጊዜ የኢትዮጵያውያን ጥያቄ ከግል ኑሮና ጥቅም ጋር የተያያዘ ስለሆነ ሥራ አጡ ሥራ እንደሚያገኝ በፍርድ ተበደልኩ ያለው እውነተኛ ፍርድ እንደሚያገኝ ተመኘ፤ ይህንን ዓይነት ምኞት የሚመኙ በሦስተኛውና በደሃ አገሮች የሚኖሩ ሕዝቦች የሚያደርጉት ነው። በተቃራኒው ደግሞ የአን እንመረጣለን ተስፋኞች ተስፋቸው በመጨለሙ እንደበፊቱ ሁሉ ቀኖና እንደተሻረ አሁን ትዝ አላቸው።

ብዑሶ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስን እንመረጣለን ብለው ከአስገደሉ በኋላ ምርጫው እነሱን የዘለላቸው ጊዜ የቀኖናውን መሻር እንዳስታወሱት ሁሉ አሁንም የቀኖናውን መሻር ያስተዋሉት ካለፈ በኋላ ነው። አሁንም የወንጀሉ ወሬ ይወራ ጀመር፤ ምርጫው እኮ ትክክል አይደለም፤ የሲኖዶስ አባል እንኳን ያልሆኑት ግለሰብ ተመረጡ፤ የምርጫውን ደንብ እንኳ ማሟላት አይችሉም እያሉ ማስወራት ጀመሩ።

ምርጫው ወዲያውኑ እንደተጠናቀቀ ምርጫው አግባብ እንዳልሆነ ስሙ ያልታወቀ ቡድን ወረቀት መብተን ጀመረ፤ ከምርጫው በፊት እኛ ያወጣነውም መግለጫ በአዲስ አበባ ከተማ ተሠራጩ። በዜናም የስሙት በጋዜጣም ያነበቡት ትክክል እንደሠራን አድርገው ድጋፋቸውን ሰጡ። ምርጫው ከተከናወነ ጥቂት ደቂቃ በኋላ የተበተነው መግለጫም የእኛን ትክክለኛነት የሚደግፍ ነበር። ሲኖዶስ ለእነዚህ ሁሉ ሕጋዊና ቀኖናዊ ጥያቄዎች መልስ አልሰጠም፤ ከዚያ ይልቅ በዓለ ሲመቱን ለማዘጋጀት ይጣደፍ ጀመር፤ የተቀጠረው ቀን ደረሰና የበዓሉ ሁኔታ እንግዶች በተገኙበት ተከበረ። በበዓሉም ላይ የተገኙት ሰዎች የደስታ መግለጫ ስጡ፤ ተመራጩም መልካም እንደሚሠሩ ተናገሩ፤ ከሦስት ቀን በኋላ ሦስት ሊቃና ጳጳሳት ለዚህ ጽሑፍ አቅራቢ መልእክት ላኩበት።

መልዕክቱም የቤተ ክርስቲያኒቱን ሕገወጥ ምርጫ መቃወም ትክክል ነው፤ እውነተኛ ሥራ መሥራትህን ተገንዝበናል፤ ሆኖም ግን ተመራጩና ደጋፊዎቻቸው ሊያጠቁህ ይፈልጋሉና ቶሎ ከአዲስ አበባ ብትወጣ ይሻላል የሚል ምክር አዘል መልዕክቶች ነበሩ፤ የጸሐፊው ሥራ ያበቃው ግን ከሳምንት በፊት በዜና ማሰራጫ የተላለፈው ሕጋዊ የተቃውሞ መልዕክት ብቻ ነበር። የኢትዮጵያ ሲኖዶስ ሊሠራው የሚገባውን ነገር እንዳልሠራና ኃላፊነት ሊወሰድበትና ሊጠየቅበት በሚገባው ጉዳይ ግን መሥራት እንዳልቻለና አቋሙን ሁሉ ማስተካከል የሚችልበት ጊዜና ዕድል ነበረው። የእኛም መግለጫ የሚያስታውሰው እሱን ነበር። ከዚህ መግለጫ ውጭ ግን፤ ከዚያ በኋላ ለሚመጣው ነገር ሕይወት አላልፎ መስጠት እንጂ ሌላ ሊሆን የሚችል ነገር የለም። የትኛውም ቦታ ቢኬድ ኢትዮጵያ ውስጥ ከነሱ እጅ ማምለጥ አይቻልም፤ ይህ በዚህ እንዳለ አዲሱ ተመራጭ ፓትርያርክ እሑድ ሹመቱ ተከናውኖ ስኞ ሥራ መጀመር ነበረባቸው። የሥራ መጀመሪያ ያደረጉት ሁለት አጀንዳዎች ነበሩ፤ አንደኛው የምዕራብ ሀገሮችን ሊቀ ጳጳስ ከምዕራብ ሀገሮች አንስተው ወደ ጃማይካ መቀየር፤ ሁለተኛ የቤተ ክህነት ማኅተምና አርማ የኢትዮጵያ መልክእ ምድር ሆኖ ከመሀሉ መስተልና ወንጌል የተደረገበት

ነበር፤ አሁን ያ ተለውጦ መስቀል ብቻ ሆኖ እርዌ ብርቱ ያለበት እንዲሆን ተደረገ። የኢትዮጵያ ጅግራፊ ከኢትዮጵያ ቤተ ክህነት ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ተፋቀ፤ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እገር እልባ ሆነች።

ይህ እንግዲህ የወቅቱ ፖለቲካ መሆኑ ነው፤ ምክንያቱም የኢትዮጵያ መልክአ ምድር ኤርትራን ጨምሮ ያላይ ስለነበር የኤርትራ መገንጠል መታወቅ ያለበት ያ ሲወጣ ብቻ ነበር። ለዚህም ነበር የፓትርያርኩ ምርጫ በኤርትራውያን የበላይ ተቆጣጣሪነት የተከናወነው። ይህ ሁኔታ ሌሎች ነገሮችን ፈጠረ፤ ከጥቂት ጊዜ በኋላ የምዕራብ ሀገሮችን ሀገረ ሰብከት ምርጫውን ተቃውሞ የምርጫውን ሕገ-ወጥነትና የሲኖዶሱን ትክክል አለመሆን አስታውቆ በመቃወም ከቤተ ክርስቲያኒቱ መገንጠሉን አበሰረ። የእሜሪካን ድምፅ ሬዲዮ በተለመደው ሰዓት ሰናዳምጥ በዜና ርዕስ ላይ የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ሰብከት ከእናት ቤተ ክርስቲያን ተገንጠልኩኝ አለ በሚል ርዕስ ይዞ ብቅ አለ። ለዚህም ጉዳይ በዜና መጽሔታችን ላይ ማብራሪያ እንሰጣለን ብሎ ካስተዋወቀ በኋላ የሀገረ ሰብከቱን ሊቀ ጳጳስ (አቡነ ይሴሐቅን) የሕገወጡ ምርጫ የአስመራጭ ኮሚቴውን ጸሐፊ (አቶ ሳሙኤልን) ለክርክር አስቀመጣቸው።

የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ምርጫው ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን ውጭ መሆኑን አሁንም ሕጋዊው ፓትርያርክ አባ መርቆሬዎስ መሆናቸውን በእርግጠኝነት ተናገሩ። ከዚህም በተጨማሪ የተመራጩን ሕገ ወጥነት፣ በፍርድ ቤት ተከሰው የተፈረደባቸው መሆኑን ከዚህም የተነሣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የሚለውን ስም ቀይረው አፖስቶሊክ ቸርች ብለው ቤተ ክርስቲያናቸውን መስየማቸውን ይህንን ሁሉ የሀገረ ሰብከቱ ሊቀ ጳጳስ አቡነ ይሴሐቅ በሀገረ ሰብከት ሊቀ ጳጳስነታቸው የአባ ጳውሎስን ሕገ ወጥ ሥራና ሃይማኖት መለወጥ ለቅዱስ ሲኖዶስ ማቅረባቸውንና የአባ ጳውሎስ ወደ ሲኖዶስ መግባት ይህ ሁሉ ሳይጣራ ትክክል አለመሆኑን ለሲኖዶሱ ማሳወቃቸውን በማብራራት ሹመቱም ተሟላውም ሕገ ወጥች

ናቸው በሚል በድፍረት ተናገሩ። ያስመራጭ ኮሚቴው ጸሐፊ(አቶ ሳሙኤል) ይኸ የሁለት ጳጳሳት ግብ ግብ እንጂ ከቤተ ክርስቲያን ቀኖና ጋር የሚያገናኘው ነገር የለም ነበር ያሉት። ይሁን እንጂ ለተጠየቁት ቀኖናዊ የቤተ ክርስቲያን ሕግ በቂ መልስ እልሰጡም። ይህ እንግዲህ ሲኖዶሱ ለሠራው ሥራ በቂ መልስ እንደሌለውና ምንም ዓይነት ዝግጅት እንዳላደረገ ነው የሚያስረዳው። ማለትም አባ ጳውሎስ በፍርድ ቤተ የተከሰሱ ቤተ ክርስቲያንን ያፈረሱ ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያንን የጣሱና ሲኖዶሱን የካዱ ስለነበሩ ከምርጫው ሕገ ወጥነት በተጨማሪ ሲኖዶሱ እሳቸውን እንዳይመርጥ የሚያደርገው ቀኖናዊ መረጃ ነበረው፤ ሆኖም ግን በሲኖዶሱ ስም የተቀመጠው ድርጅት ይህንን የመመርመር ኃይል ይጣ ወይም እውቀት ይነሰው ባልታወቀ መንገድ የቤተ ክርስቲያን መሪነት ኃላፊነቱን አልተወጣም፤ ስለዚህም ቅዱስ የሚል ስም ተሰጥቶት ቤተ ክርስቲያንን ሲመራ አይችልም፤ በዚህም ምክንያት የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ሲኖዶሱን አልተቀበሉም።

ኒው ዮርክ ታይምስ የተባለው ጋዜጣ የወቅቱን ሁኔታ በተመለከተ ያወጣው ዘገባ የምዕራብ ሀገሮችን ሊቀ ጳጳስ ጠቅሶ ያቀረበው ዜና ከእነ ርዕሰ አንቀጹ ከዚህ ጋር ተያይዞ ቀርቧል። ከዚህ በተጨማሪ ከምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ሰብከት ጽሕፈት ቤት በምዕራብ ሀገሩ ሊቀ ጳጳስ የቀረበው ከቤተ ክርስቲያኒቱ የመገንጠል ውሳኔ (Resolution) በማሰረጃነት ቀርቧል።¹

በነዚህ ሁለት ሠነዶች መሠረት የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ሰብከት ከኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ጋር ምንም ዓይነት ግንኙነት የለውም። በጽሑፎቹ ላይ እንደተገለጸው የሃይማኖቱንና የጸሎቱን ሥነ ሥርዓት ይከተላል እንጂ ከቤተ ክርስቲያኒቱ አስተዳደር ጋር ግንኙነት አቋርጧል፤ ይህ እርምጃ ግን ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን አኳያ ትክክል እንዳልሆነ ወረድ ብለን እንመለከታለን።

¹ ማሰረጃ ሦስት

በዚህም ምክንያት ነበር የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን መንበረ ፓትርያርክ በሕገ ወጥ መንገድ የያዘው ሲኖዶስ ምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት የሚለውን ስም አንስቶ በሦስት የክፈለው-1 ካናድና አሜሪካ አንድ ሀገረ ስብከት ሆኖ አንድ ሊቀ ጳጳስ ተሾሞት፤ ካሪቢያ ደሴቶች እንደ አንድ ሀገረ ስብከት ሆኖ አባ ይስሐቅ ከዚያ ሲመደቡ ለንደን ደግሞ እንደ አንድ ሀገረ ስብከት ሆኖ አንድ ሊቀ ጳጳስ ተመደበበት።

አባ ይስሐቅ ምርጫውን ተቃውመው ቀደም ብለው ተገንጥለው ለሰነበረ ምደባው ሁሉ እንደማይመለከታቸው ገልጸዋል፤ አሳቸው ለዚህ ጸሐፊ እንደነገሩት ከሆነ አሳቸውን የሚያግባባ አንድ ቡድን ከእነ አባ ጳውሎስ ተልኮ እንደነበርና ያ ቡድንም የፈለጉትን እንደሚያደርግላቸውና እንደሚሰጣቸው ጠይቋቸው እንደነበር የሳቸው አቋም ግን የቤተ ክርስቲያን ቀኖና አንጂ የግል ጥቅም ሰላላሆነ ከቆሙበት ዓላማ ወደፊትም ወደኋላም እንደማይሉ መልስ ሰጥተው አንደሸጃቸው አብራርተውለታል።

በዚህም መሠረት አባ ይስሐቅ ከተገነጠሉና ወደ ተመደቡበት ሀገረ ስብከት መሔድ ካልቻሉ የሚኖሩበት ቤትና የቤተ ክርስቲያኒቱን ጽሕፈት ቤት እንዲለቁ በድብዳቤ ተጠየቁ፤ አሳቸው ግን ቤቱም የቤተ ክርስቲያኒቱ ቤት እንዳይደለ መልቀቅም እንደማይችሉ ሲመልሱ በፍርድ ቤት ተከለው ቦታውንም እንዲለቁና ቤቱንም እንዲያስረክቡ ብቻ ሳይሆን በአሜሪካን ሀገር በየትኛውም ቦታ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ስም ከህነታዊ አገልግሎት እንዳይሰጡ በፍርድ ቤት ከመታገዳቸውም በላይ ቤቱን በፖሊስ ተገደው እንዲለቁ ተደረገ። የአዲስ አበባው ሲኖዶስ አባ ይስሐቅን ከሥራና ከክህነት ያገደበት ውሳኔና መግለጫ በተጠቀሰው መግለጫ ይመልከቱ።²

ይህ ሁኔታ አባ ይስሐቅን ወንጀለኛ ሰላደረጋቸው ይግባኝ ለመጠየቅና የክህነት መብታቸውን ለማስጠበቅ መሟላት ያለባቸውን

² አባ መርቆሬዎስ ማን ነበሩ? አባ መልከጼዴቅ ገጽ 20-23።

ነገሮች ከሕግ አኳይ ከአማካሪዎቻቸው ጋር ሲነጋገሩ የአባ ጳውሎስን ሕገ ወጥ ፓትርያርክነትና የሾማቸውን ሲኖዶስ አለመቀበላቸውን ከቤተ ክርስቲያን ቀኖና አኳያ በማረጋገጥ ነበር፤ በዚህም ምክንያት ስለእርሳቸው ክህነታዊ አገልግሎት ቀጣይነት የአባ መርቆሬዎስ ሕጋዊ ፓትርያርክነትና በቅዱስነታቸው የሚመራ የሲኖዶስ አካል መኖሩንም ለሕግ ማቅረብ ነበረባቸው። ስለሆነም የእሳቸው የክህነት ሥልጣን ቀጣይነት ሊኖር የቻለው የአቡነ መርቆሬዎስን ፓትርያርክነትና ሲኖዶስ ስለተቀበሉ ነው።

ይህንን ታሪካዊ ገጠመኝ ከመጀመሪያው ከአባ ጳውሎስ ከቤተ ክርስቲያን መገንጠል ጋር ለማዛመድና የፍርዱን ልዩነት ለማወቅ አባ ጳውሎስ የተከሰሱበትን ጉዳይና አባ ይስሐቅ የተከሰሱበትን ጉዳይ ከሕግ አኳያ መመልከት ተገቢ ነው። በአባ ጳውሎስ የፈረደባቸው የካሊፎርኒያ ሕግ አባ ጳውሎስ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን የክህነት ባለቤትነት ካልተቀበሉ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ስም መጠራት እንደሌለባቸው ስለሚያዝ ሰማቸውንም እምነታቸውንም ቀይረው አፖስታሊክ ቸርች አዲስ ቤተ ክርስቲያን መሥርተው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን እምነት ተከታይ አይደሉም እንዲሉ አድርጓቸዋል። አባ ይስሐቅ የተከሰሱበት ጉዳይ ግን በንብረት ብቻ ስለሆነና የኢትዮጵያው ሲኖዶስም የአባ ይስሐቅን የክህነት ባለቤትነት ማገድ የሚችልበት የቀኖና ሕጋዊነት ስለሌለው የክህነት አገልግሎታቸውን ሳይሆን ንብረቱን ብቻ እንዲረከብ ሆኗል። ይህም ማለት በቀኖና ቤተ ክርስቲያን መሠረት እነ አባ ጳውሎስ ሕጋዊነት ስለሌላቸው ንብረት እንዲፈረድላቸው የሆነው ከፖለቲካ አኳያ ታውቆ ነው። የክህነት ጉዳይ ግን በቀረበው ኦርቶዶክሳዊ ቀኖና መሠረት የአባ ይስሐቅን ክህነታዊ ሥልጣን ማገድ እንዳይችሉ ሆኗል። አባ ይስሐቅም እንደ አባ ጳውሎስ የቤተ ክርስቲያን ሰማቸውን ከመለወጥ የዳኑት ከዚህ ከሕጋዊ የክህነት ውክልና አኳያ ነው።

ይህ የሆነበት ምክንያት የአዲስ አበባው ሲኖዶስ ሕጋዊነት የሌለው በመሆኑና የአባ ይስሐቅን ክህነታዊ ሥልጣን የመያዝ

መብቱ ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን አኳያ አባ ይስሐቅ ባቀረቡት መረጃ የተነሣ ነበር። በዚህም ምክንያት በባለንብረትነት ከተከሰሱበት ከብሮንክስ ቤተ ክርስቲያንና ከሀገረ ስብከት ጽሕፈት ቤት እንዲወጡ እንጂ በሌላው ዓለም ግን በክህነታዊ ሥልጣናቸው መሥራት እንደሚችሉ ሲወሰን ለውሳኔው መጽደቅና ለአባ ይስሐቅ የጽጽሱና ክህነት ሀልውና እንዲሁም በምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ሆነው እንዲቆዩ ያደረጋቸው የብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ሕጋዊ ፓትርያርክነትና በቅዱስነታቸው የሚመራውን ሲኖዶስ መቀበላቸው ነበር።

ይበልጥ ግልፅ ለማድረግ ኒው ዮርክ የሚገኘው ቤተ ክርስቲያንና የሀገረ ስብከቱ ጽሕፈት ቤት የተቋቋመው እና በሕግ እውቅና ያገኘው አዲስ አበባ በሚገኘው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ተጠይቆ ፈቃድ የተሰጠው ለዋናው መሥሪያ ቤት በመሆኑና "የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን" የሚለው መጠሪያ ስም ንብረትነቱ ኢትዮጵያ ያለው ዋና መሥሪያ ቤት ስለሆነ ነው። ስለዚህ ንብረቱን የማግኘትና በንብረቱ የማዘዝ መብት የሚኖረው አዲስ አበባ ባለው መንግሥት የታወቀው የአዲስ አበባው መሥሪያ ቤት ነው። ከዚህም ጋር የአሜሪካ መንግሥት አዲስ አበባ ባለው መንግሥት የፖለቲካን እውቅናን ስለሰጠ እና ፓትርያርኩንም ያስመረጣቸው መንግሥት በመሆኑ የንብረት ባለቤትነት ፍርዱ ከፖለቲካ አኳያ ተፈርዷል፤ የመንፈሳዊ ሥልጣን ፍርዱ ግን መፈረድ ያለበት ከቤተ ክርስቲያኒቱ ሲወርድ ሲዋረድ ተያይዞ የመጣው ትውፊታዊ ቀኖና የተነሣ በመሆኑ ከቀረበው መንፈሳዊና ሕጋዊ ቀኖና ማስረጃ አንፃር እነ አባ ጳውሎስ ያቀረቡት ሥልጣን ክህነትን ተቀባይነት እንዳያገኝ ሆኗል።

ይህ ደግሞ የቤተ ክርስቲያኒቱን ስደተኛነት ተቀብለው እንጂ ምዕራብ ሀገሮችን ገንጥለው ራሷን የቻለች ቤተ ክርስቲያን በማድረግ አይደለም፤ መሆንም የለበትም። ምክንያቱም ያ ከሆነ አባ ይስሐቅ ራሳቸውን ችለው አንድ ቤተ ክርስቲያን ሆኑ ማለት

ነው። ይህ ደግሞ ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን አኳያ ብቻ ሳይሆን ከእምነት አንፃርም ተቀባይነትም የለውም፤ አደገኝነትም አለው።³

በዚህ መካከል እንግዲህ በአሜሪካ ያለ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ስም የተቋቋመው አብያተ ክርስቲያናት ከግማሽ በላይ በነ አባ ጳውሎስ ተከሰሱ፤ ይህ ሁኔታ ለማግበረ ቤተ ክርስቲያን መቋቋም ምክንያት ሆነ፤ ማግበረ ቤተ ክርስቲያን አንድነትና ኅብረት ለመፍጠርና የመጣውን ችግር ለመቋቋም የአንድነት ጥሪ በሚል አጀንዳ ተነሥቶ በJuly 21, 22, 1993 (እ.ኤ.አ) የመጀመሪያ ስብሰባ አደረገ፤ የስብሰባው አጀንዳና ዓላማ በማስረጃነት ቀርቧል።⁴

4. 2 የማግበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶና የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት ግንኙነት

ከዚህ ሠነድ የምንረዳው ይህ ማግበረ እንደሚነገርለት ሠላሳ ስምንት ዓመት ዕድሜ ያለው ሳይሆን አሥራ ሦስት ዓመቱ ነው። የተቋቋመውም በምዕራብ ሀገሮች ቀስቃሽነት ሳይሆን አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት መረዳዳትና አንድነት ለመፍጠር ስለፈለጉ ብቻ መሆኑን በመግለጫው ጠቅሰዋል፤ በዚህ በመጀመሪያ አጀንዳ ላይ "ምዕራብ ሀገሮች" የሚል ሐረግ አንድም ቦታ ላይ አልተጠቀሰም፤ የጳጳስም የቄሰም ስም የለም። በአጀንዳው ላይ እንደተገለጸው የቦርድ አባላት ቢያንስ በዓመት አንድ ጊዜ እንዲገናኙና አንዳንድ የኅብረት ሥራ እንዲሠሩ እንጂ ምዕራብ ሀገሮችን ሊደግፉ ወይም ጳጳስ ሊረዱ አልነበረም። ሆኖም ግን የዚህ ማግበረ ታሪክና ዓላማ የተቀየረው እንደገና ለሁለተኛ ጊዜ በዓላስ

³ Spiritual dimension of the Holy Canons, Lewis J. Patsovos, page 7-8

⁴ መረጃ አራት

ሲባሰባሉ ነው። ከማንበረ ቤተ ክርስቲያን መሥራች አባላት ጋር በተደረገው የብዙ ጊዜ ስብሰባና ውይይት የማንበረ ዓላማ ከቦርድ አባላት ወደ ጳጳሳትና ወደ ካህናት እንዲዛወር ተደርጎ ከምዕራብ ሀገሮች ጋር በመተባበር በሚል የአጀንዳው አቅጣጫና ዓላማ ሁሉ እንዲቀየር ተደረገ፤ የጉባዔውን አጀንዳዎችና ንግግሮች በማንበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋህዶ ልዩ እትም ወጥቷል።

በዚህ ስብሰባ ላይ እጅግ በጣም የሚያስደንቁ ንግግሮችና ውይይቶች ተካሂደዋል፤ ስለ ምእመናን አስተዋጽኦ፣ ስለ ባህልና ቀኖና ቤተ ክርስቲያን እንዴት እንደተሻረ ምክንያቱ በትክክል ተገልጿል፤ ስንሊያይ ተመክከረንና ተመራርቀን እንዳችን በአንዳችን ላይ ኮርተን፣ ኢትዮጵያውያን በአንድ ላይ ሆነን ተስማምተን መሥራት እንደምንችል አስመስክረን ስንሊያይ በመነፋፈቅና በመተባበር ነበር። የዚህ ጉባዔ ውጤት የእዲስ አበባውን ሲኖዶስ አስደነገጠና ምዕራብ ሀገሮችን ጨምሮ ውጭ ሀገር ያሉትን ጳጳሳት ሊቀ ጳጳስናቸውን እስከነ ስማቸው በማንሣት አወገዛቸው። የእያንዳንዳቸውን ደካማ ጎን ነው ብሎ የሚያምነውን በማንሳት ግማሾቹን መናፍቅ ሌሎችንም ነጋዴ በሚል በሚያሳዝን ሁኔታ ከመጽሐፍ በማያንስ መጽሔት አሳትሞ በዓለም በተነው።⁵

ከዚህ በኋላ የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት በስደት የሚገኙትን ጳጳሳት በማስተባበር ትልቅ ጉባዔ እንዲካሄድ አደረገ። ይህ ጉባዔ በስደት ያሉትን ጳጳሳት በማጠቃለል የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን በስደት ላይ መሆኗንና ለመጀመሪያ ጊዜ ሥራዋን በስደት ላይ እንደጀመረች አረጋገጠ። ይህ ስብሰባ በቀኖና ቤተ ክርስቲያን ሕጋዊነት ያለው ጉባዔ ነበር። የሐዋርያት ቀኖና፣ ወይም ቀኖና አንድ፣ ከሦስት በላይ የሆኑ ጳጳሳት ተሰብስበው የወሰኑት በሙሉ ሕጋዊነት እንዳለው ያረጋግጣል። ጉባዔው ምሉዕነት እንዲኖረውና እንዲካሄድም ካደረጉት ነገሮች አንዱና የመጀመሪያው ቅዱስ ፓትርያርኩ በስደት ሀገር ሆነው

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ፓትርያርክ መሆናቸውንና የሲኖዶስ ስብሰባም በእንደራሴያቸው አማካኝነት ስብሰባ እንዲካሄድ በደብዳቤ ስላዘዙ ነበር።⁶

በዚህም መሠረት ቅዱስ ሲኖዶስ በስደት ላይ መሆኑን ማረጋገጡ ወይም መግለጹ ሕጋዊነት ነበረው፤ በዚህ ጉባዔ ላይ ቅዱስ ሲኖዶሱ ሥራውን መጀመሩ ብቻ ሳይሆን የአዲስ አበባው ሕገ ወጥ ሲኖዶስ ያወገዘውን ውግዘት በሙሉ አጸፋውን በመመለስና የተወሰደባቸውን የሊቃነ ጳጳሳቱን ስም እና ሥልጣን በመመለስ በእዲስ አበባው ሕገወጥ ሲኖዶስ የተወሰደው እርምጃ ሕጋዊ እንዳልሆነ በመቃወም ሕገ ወጡን ሲኖዶስ አወገዘው። የሊቃነ ጳጳሳቱን የሥራና የሥልጣን ደረጃም እንደነበረው መልሰው ተለያዩ።

የአባ ይስሐቅ የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስናም የጸደቀላቸው ከላይ እንደተባለው ፍርድ ቤቱም እንደገና ፍርዱን አሻሽሎ ሊወስን የቻለው በዚህ ሲኖዶስ ስብሰባ አማካኝነት ነበር፤ በስብሰባው ላይ የማንበረ ቤተ ክርስቲያን አባላትና እማካሪዎችም ተገኝተው የሲኖዶሱን ውሳኔ ሙሉ በሙሉ ደርግፈው ስብሰባው አበቃ። የዚህ ጉባዔ መግለጫ “በቋሚ ምስክርነት” ተብራርቷል።

በዚህ ጊዜ ነበር እንግዲህ እቡነ ይስሐቅ እንደገና ፍርድ ቤት ፍርዱን አሻሽሎ በየትኛውም እሚረካን ሀገር መንፈሳዊ አገልግሎት መስጠት አይችሉም ብሎ የፈረደውን በማሻሻል በተከሰሱበት ኒው ዮርክ በሚገኘው ቤተ ክርስቲያንና በሀገረ ስብከት ጽሕፈት ቤት ብቻ እንጂ በሌላው ዓለም የአዲስ አበባው ሲኖዶስ በአባ ይስሐቅ ክህነታዊ ሥልጣን ላይ መብትና ባለቤትነት የሌለው መሆኑን የፈረደላቸው፤ ምክንያቱም ባቀረቡት ቀኖናዊ የቤተ ክርስቲያን ሕግ መረጃ መሠረት የእዲስ አበባው ሲኖዶስ ሕገ ወጥ

⁵ አዲ መርቆሪያስ ግንባሩ በምዕራብ አገሮች መንበረ ጽድቅና ማንበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋህዶ ልዩ እትም፣ ፲፱፻፹፱(1997)።

⁶ በምዕራብ አገሮች መንበረ ጽድቅና ማንበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋህዶ ልዩ እትም፣ ፲፱፻፹፱/1997

ሰለነበረና ሕጋዊው ግን በሰደት አሁን ሥራ የጀመረው ሲኖዶስ መሆኑን ሰለአስረዱ ነው። በአጠቃላይ ታሪካዊ እውነታው ይኸ ነው።

በዚህ ጉባዔ ላይ መነሣት የሚገባቸው ዐበይት ሁኔታዎች አሉ። ይኸው የጳጳሳቱ መስባሰብና የሲኖዶሱ ሥራውን መጀመር በማግበረ ቤተ ክርስቲያን አባላትና አማካሪዎች ጋር ችግር የፈጠረ መሆኑ አስከሁን የልዩነቱ ጉልህነት በግልፅ ታይቷል። የልዩነቱ መነሻም ማግበረ ቤተ ክርስቲያን ዓላማውን ቀይሮ ምዕራብ ሀገሮችን ማጠናከር በሚለው አቅጣጫ ሲሔድ፤ ቅዱስ ሲኖዶስ ደግሞ እራሴን ማጠናከር ወደሚል አቅጣጫ ሔደ። በዚህ ጊዜ አንድ ከእውሮፓ የመጡ ምሁር የጉባዔው መንፈስ ወዴት እንደሚሔድ ስላልገባቸው ሦስቱን ነገሮች እንስተው ጥያቄ አቀረቡ።

ጥያቄዎቹ እዚህ ምዕራብ ሀገሮች አለ፤ እዚህ ማግበረ ቤተ ክርስቲያን አለ፤ እዚህ ደግሞ ቅዱስ ሲኖዶስ አለ፤ የትኛው ነው ከየትኛው ጋር የሚሆነው የሚሉ ነበሩ። ጥያቄዎቹ ትክክለኛ ጥያቄዎች ነበሩ። የተሰጠውም መልስ በሚከተለው ዓይነት ነበር፤ ማግበረ ቤተ ክርስቲያን ማለት የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት ማለት ነው፤ የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት ደግሞ በቅዱስ ሲኖዶሱ ሥር ነው። ስለዚህ ሦስት ድርጅቶች ላይሆኑ አንዲት ቤተ ክርስቲያን፤ ሲኖዶስና ሀገረ ስብከት ብቻ ነው የሚኖረው፤ ትልቁ ስሕተት እዚህ ላይ ነበር። በዚህ ጸሐፊ ግንዛቤ መሠረት በዚያ ወቅት ሲኖዶስ የሚባለው ሀገር ከሌለው ምዕራብ ሀገሮች ሀገር ሊኖረው አይችልም፤ ስለዚህ መሆን የነበረበት አንዲት በሰደት ያለች በምእመናንና በካህናት ትብብር ሥራዋን የምታካሂድ ቤተ ክርስቲያን አለች። የዚህች ቤተ ክርስቲያን ጳጳሳት በሰደት ያለውን ቤተ ክርስቲያን አንድ ሆነው ያገለግላሉ፤ መሠረተ ሃሳቡ ይህ ነበር መሆን የነበረበት። ዛሬ ከሰላሳ ስምንት ዓመት በላይ ሆነው የተባለው የማግበረ ቤተ ክርስቲያን እድሜም ከዚህ ሊደርስ የቻለው መጀመሪያ የተመሠረተበትና የሚሔድበት የዓላማውን ግልፅነት ካህናቱ ስላልተረዱ ነው።

ከዚያ የሚቀጥለው ስብሰባ የሲኖዶስ አባላት ባሉበት በዋሽንግተን ዲሲ ተካሔደ። በዚያን ጊዜ ማግበረ ቤተ ክርስቲያን ማግበር የሚለውን ስሙን ትቶ ጉባዔ ወደሚል ተቀየረ፤ መተዳደሪያ ደንቡም በእንግሊዘኛ ተረቀቀ። በመተዳደሪያ ደንቡ ላይ ጉባዔ (ኮሚቴው) የተቋቋመው በምዕራብ ሀገሮች ሲሆን ነገር ግን በሕጋዊ ሲኖዶስና ፓትርያርክ የተመደበና የተሾመ ሊቀ ጳጳስ ሲኖር ብቻ ነው። በዚህ ጉባዔ ላይ የማግበረ ቤተ ክርስቲያንን ስም መቀየር ብቻ ሳይሆን አማካሪ ይባሉ የነበሩት ሰዎችም ወደ ንዑስ ኮሚቴነት ተቀየሩ፤ ስምላሌ የሥነ ጽሑፍ ኮሚቴ፤ የገንዘብ አስባሳቢ ኮሚቴና ሌሎችም።

ከዚህ በኋላ ስለአማካሪና ስለ ማግበር መነሣት አልነበረበትም፤ ምክንያቱም ማግበሩ ስሙና ዓላማው ተቀይሮ ጉባዔ በመባል ተሰይሟል፤ አማካሪዎቹም ወደ ንዑስ ኮሚቴነት ተቀይረዋል። በዚህ ላይ የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ማድረግ የሚችሉት በስብሰባ በአካል መገኘት ሳይሆን አንድ ድምፅ የለሽ ወኪል መወከል ብቻ ነው። የኮሚቴው አባላትም ከምዕመናን አራት፤ ከካህናት አራት እንዲሆኑ ተደረገ። ይህ ማለት አጠቃላይ በኢትዮጵያ እርቶዶክስ ተዋሕዶ ሥርዓት መሠረት ስበካ ጉባዔ ማቋቋም ማለት ነው። ይሁን እንጂ ከዚህ በኋላ የሆነውና የተከናወነው በጉባዔ የተወሰነው ሳይሆን ከየት እንደመጣ ያልታወቀ ከግል ፍላጎትና ስሜት ተነሥቶ የተካሔደ ሐሳብ ነው። ይህ ሀሳብ እስከ ዛሬ ድረስ በከፋፋይነትና በቤተ ክርስቲያን አዋኪነት ቀጥሏል። የብፁዕ አቡነ ይስሐቅ ሀሳብ በማስመስል ስሙን በማህበር የከለለው ሰውር ቡድን የቤተ ክርስቲያኒቱን አባቶች የመከፋፈልና የመበታተን ሥራውን ቀጥሏል። በመሆኑም ትልቁ የቤተ ክርስቲያኒቱ የመከፋፈል ሀሳብ የተከሰተው ከዚህ ቡድን አእምሮ ስለሆነ ሂደቱ ከምን ጀምሮ እዚህ እንደደረሰ ከዚህ ቀጥሎ እንመልከት።

4. 3 በቤተ ክርስቲያን ስደት የታየው የሃሳብ ልዩነትና ያስከተለው ችግር

እስካሁን ያየነው ሊቃነ ጳጳሳቱና ካህናቱ የቤተ ክርስቲያን ቀኖና በመሻሩ ምክንያት ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ለማስጠበቅ የሥራ ኃላፊነታቸውና ጥሪያቸው አስገድዷቸው ለሰደት በመብቃታቸውና ሥራ በመጀመራቸው ማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶም ከጊዜው ችግር የተነሣ አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናትን ችግሩን ለመቋቋምና ራሳቸውን ለመጠበቅ እንደተቋቋሙ ተመልክተናል። እነዚህ ሁለት አካላት ማለትም በቤተ ክርስቲያን ስም የተሰበሰቡት ምዕመናን እና የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ የሆኑት ካህናትና ሊቃነ ጳጳሳቱ ወደ አንድነት ሲመጡ የጳጳሳቱ ጉዳይ ሲኖዶስን በስደት ላይ እውቅና እንዲኖረው በማድረጋቸው እነዚህን ሁለቱን ወደ እንደነበሩ ለማምጣት ትልቅ ችግር ታይቷል፤ መፍትሔም አላገኘም።

ሁኔታው የተጀመረው ማኅበረ ቤተ ክርስቲያን አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናትን ለማደራጀትና ለመጠናከር ማለቱን ትቶ ወደ ጳጳሳት ሲጠጋ ጳጳሳት ደግሞ ቀኖናዊ ቤተ ክርስቲያን በመጣሱ ምክንያት ያንን ለማስተካከል ይዘውት የተነሡት ቀኖናዊ ሥርዓት እንደ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት መቀጠላቸው ነው። አሁን እንግዲህ እነዚህ ሁለት ነገሮች እንዲ አንዱን ማጠቃለል አለበት ወይም ሁለቱም ለየብቻ መሔድ አለባቸው? ጥያቄው ማንን ማን ያጠቃልል? ነው። የሐሳብ ልዩነቱም እዚህ ላይ ነው፤ ይህ ሁኔታ እንዴት በተግባር እንደታየ እንደሚከተለው ተገልጿል።

የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶ ሁለተኛ ጉባዔ የሆነው የዳሳሱ ስብሰባ የአዲስ አበባውን ሲኖዶስ ሕገ ወጥ ነው በማለቱና የተመረጡትም ፓትርያርክ ከሥልጣን መውረድ አለባቸው፤ ሲኖዶሱም እሳቸውን ከሥልጣን ካላወረደ በስተቀር ሲኖዶስ አይደለም በማለት ሁለቱ ሊቃነ ጳጳሳት አቡነ መልክጼዴቅና አቡነ

ይስሐቅ ባደረጉት ንግግር ከፍተኛ ትኩረት ሰጥተውት ነበር።⁸ የጳጳሳቱን ንግግር በመረጃው ላይ መመልከት ይቻላል። ይህ ሁኔታ የአዲስ አበባውን ሲኖዶስ በማስደንገጡ ምክንያት ሊቃነ ጳጳሳቱን ማውገዝና በውጭ አገር ያሉትን አብያተ ክርስቲያናትንና ምእመናንን እንደ ሕገ ወጥ መቁጠሩን በመግለፅ ያወጣውን መግለጫ ዜና ቤተ ክርስቲያን ጋዜጣና ለዚህ ጉዳይ የተዘጋጀው ልዩ እትም መጽሔት ያሰረዳል።⁹

ይህንን ውግዘትና ተቃውሞ የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን አባላት ምእመናን ምንም ሊያደርጉ አልቻሉም፤ በመሆኑም ከሲኖዶሱ ጋር መሳ የሆነ ሌላ ተቃዋሚ አስፈልጓቸው ነበር። በዚህም ምክንያት በሀገረ ስብከቱ ስም የተጠራው ጉባዔ ለዚህ ውግዘት እጽፋውን መመለሱን ከላይ መግለጻችን ይታወቃል። አሁን እንግዲህ በዚህ ስብሰባ ላይ የታዩት ክስተቶች ለሐሳብ ልዩነቱ ከፍተኛ መረጃዎች ናቸው፤ የቅዱስ ሲኖዶሱ አባላት ጳጳሳቱ የተሰበሰቡት ዋናው ምክንያት ቀድሞውኑ የተወገዙ የአዲስ አበባው ሲኖዶስ ሕጋዊውን ሲኖዶስ በማውገዝ ምክንያትና ሕግ የጣሰውና የተወገዘው እሱ ሆኖ ሳለ በሕጋዊው ፓትርያርክ የሚመሩትን ማውገዝ ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን አንጻር ትክክለኛ ሥርዓት አለመሆኑን ማረጋገጥ ነበር።

በመሆኑም የጉባዔው ዋና አጀንዳና ተቀዳሚ ተግባር መሆን ያለበት በዚህ በቀኖና ቤተ ክርስቲያን ዙሪያ ነው። የስብሰባው መነሻና መድረሻ ይህንኑ ብቻ የተመለከተ መሆን ነበረበት፤ ማለት የዚህ ዓይነት ድርጊት በሚፈጸምበት ጊዜ የቤተ ክርስቲያን ቀኖና የሆነው ምን እንደሚልና ያንን ተመርኩዞ መተርጎም ያለባቸውን ቃላት በመተርጎም በማስተካከል በበቂ መረጃ ተደግፎ ያለውንና የሚመጣውን የቤተ ክርስቲያን አቋም በትክክል መግለፅ ነው፤ የካህናቱና የሊቃነ ጳጳሳቱ ዋና አጀንዳ ይህ ሲሆን የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን አባላትና አማካሪዎች ደግሞ ሌላ የዚህን ተቃራኒ ሀሳብ ይዞ ብቅ አለ።

⁸ የግርጌ ማሰታወሻ ቁጥር 5 ይመልከቱ።

⁹ የግርጌ ማስቃጠሻ ቁጥር 6 ይመልከቱ።

በመሆኑም የሰብሰባው መነሻና ዋና አቋም መሆን ያለበት በቀኖና ቤተ ክርስቲያን ሳይሆን በዓላሱ ጉባዔ በተወሰነው ውሳኔ ላይ ነው አሉ። ይህንን ሲሉ ከምንም ተነስተው ሳይሆን ለሰብሰባው በአስቸኳይ ከተጠሩ በኋላ ወደ ስድስት የሚሆኑ አማካሪና የማኅበሩ አባላት በአንድ ላይ ተሰብስበው በጉዳዩ ወስነው ወደ ሰብሰባው በመምጣት ነበር።

ይህንን ለማድረግ የሰብሰባውን ጊዜ ከ10፣ 00 ኤ. ኤም. ወደ 2፣ 30 ፒ. ኤም. እንዲራዘም አደረጉት። በሚመጡ ጊዜ ተሰናድተው የመጡበት ሐሳብ ስላለ ያንን የነበራቸውን ድብቅ አጀንዳ ካሠናቁና ጳጳሳቱ ስለማያውቁት በሁለት የተከፈለ ሐሳብ ያለው ሰብሰባ እንደተደረገ እንረዳለን። ስለዚህ በዚያን ጊዜ የተደረገው የሲኖዶስ ሰብሰባ በሁለት ነገሮች ላይ ብቻ እንዲያተኩር አደረገው።

1ኛ የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶ አባላትና አማካሪዎች የተከሰሱበትና ችግር ላይ ያሉበትን ሁኔታ ማቃለል፤ ይኸውም የአዲስ አበባ ሲኖዶስ በይገባኛል የከሰሰባቸውን አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናትን እሱን ሥልጣን እንደሌላው ወይም ደግሞ የይገባኛል ባለቤትነት እንደሌለው በውግዘት ማረጋገጥ፤

2ኛ ይህንን ለማድረግ ፓትርያርክ አስፈላጊ ስለሆነ ይኸው ስደተኛው ሲኖዶስ የአቡነ መርቆሬዎስን ሕጋዊ ፓትርያርክነት ያለምንም ቅድመ ሁኔታ ማረጋገጥ፤ በእነዚህ በሁለት ጉዳዮች ብቻ ተስማምቶ ቀሪውን ለሚቀጥለው የሰብሰባ ጊዜ በመወሰን ተለያዩ።

ይህ ጉባዔ ያለጥርጥር ያረጋገጠው ነገር የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ጊዜው ባመጣው የነሰኝነት ፖለቲካ ምክንያት ፓትርያርክ በሕገ ወጥ መንገድ ከመንበራቸው ወርደው በስደት በመሆናቸው ቤተ ክርስቲያኗ ስደተኛ መሆኗና

የአዲስ አበባው ሲኖዶስ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን እንደማይወክል ሲሆን አሁን ሥራውን የጀመረው ሲኖዶስም አዲስ የተመሠረተ ሳይሆን ነባሩ ሲኖዶስ በስደት ዓለም ሥራውን ጀመረ ብሎ ማወጅ ነበር።

እነዚህ ውሳኔዎች ለማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶ አባላት በጣም አስፈላጊዎች ነበሩ። ምክንያቱም በወቅቱ ብዙዎቹ በአቡነ ጳውሎስ ተከሰው ገንዘባቸውና ስማቸው በፍርድ ቤት ተይዞ ስለነበር ነው። የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ አቡነ ይስሐቅም በየትኛውም በአሜሪካን ሀገር መንፈሳዊ ትምህርትና አገልግሎት መስጠት እንደሌላባቸው ተፈርዶባቸው ስለነበር ይህ ጉባዔ ያስተላለፈው ውሳኔ ለዚህ ጉዳይ ከፍተኛ ጠቀሜታ ነበረው። ምክንያቱም ውሳኔው ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን አንፃር ሲታይ የአባ ይስሐቅን ሊቀ ጳጳስና ሥልጣን ብቻ ሳይሆን የቤተ ክርስቲያኒቱም የሥልጣን ክህነት ሕጋዊነት ሊያረጋግጥ የሚችለው ይኸው ሲኖዶስ ነውና። ለዚህም ነው የአባ ይስሐቅን ሥልጣን ክህነት ቀጣይነት እንዲኖረው ያደረገው።

በዚህ ጉባዔ ከዚህ በተጨማሪ በዓላሱ ጉባዔ ከተወሰኑት ውሳኔዎች አንደኛው ጳጳስ የማይቀበሉት አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት ጳጳስ እንዲቀበሉና ሕጋዊ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መሆናቸውን እንዲያረጋግጡ ጉዳዩን የሚከታተሉ ሽማግሌዎች ተመርጠው ስለነበር የያንዘርሱ ጉባዔ ይህንኑ በማጽደቅ ብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስ ጉዳዩን ከያዙ ሽማግሌዎች ጋር እንዲሠሩ ተወስነ። እነዚህ ሁሉ ጉዳዮች እንዳሉ ወደሚቀጥለው ጉባዔ ተላልፈው ስለነበር ዋሽንግተን ላይ ለማኅበረ ቤተ ክርስቲያን አራተኛ፣ ለቅዱስ ሲኖዶስ ሦስተኛ ጉባዔ ሲካሄድ አብረው መታየት ነበረባቸው።

ይሁን እንጂ በዋሽንግተን ጉባዔ ላይ ሁለት የሚያሰገርሙ ነገሮች ታዩ፤ አንደኛው የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ሊቀ መንበር የሆኑት ግለሰብ የሚመሩት ቤተ ክርስቲያን ማለት የዋሽንግተን ዲ. ሲ መድኃኔ ዓለም ቤተ ክርስቲያን የማኅበሩ አባል ሳይሆን ተገኘ።

ሁለተኛው ለሽምግልና ተልከው የነበሩት ሽማግሌዎች ነገሩን አባብለው አብያተ ክርስቲያናቱንም ወደ ጳጳሳት ማቅረብ ይቅርና የጳጳሳቱ ከፍተኛ ተቃዋሚ እንዲሆኑ እደራጅተዋቸው መጡ።

ይህ ማለት ማኅበረ ቤተ ክርስቲያንና አማካሪዎቹ ከጳጳሳቱ ጋር የሚሰበሰቡት ቤተ ክርስቲያንን አንድ ለማድረግ ሳይሆን እነርሱ በግላቸው የበላይ ለመሆን ፈልገው እንደነበር መገመት እንችላለን። ስለ ሽምግልናው በሽምግልና ተልከው የነበሩት ግለሰብ የሽምግልናውን አለመሳካት ተጠይቀው ሲመልሱ ብዙ ችግር አለ በሚል ደመደሙት። በኋላ እንደታየው ግን ማኅበረ ቤተ ክርስቲያንና አማካሪዎቹ መጀመሪያውኑ ከጳጳሳቱ ጋር የሆኑት ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ተሻረ ብለው ሳይሆን በሲኖዶስ ለም የሚንቀሳቀሱትን ጳጳሳት ከተቻለ በእነሱ ሥር ለማድረግ ካልተቻለ ግን እንቅስቃሴያቸው እንዲኮላሽ ወይም እንዲገታ ማድረግ መሆኑ ተረጋገጠ።

ይኸውም ይታወቅ ዘንድ ማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ከመከሰሙ በፊት አባላት የሆኑት ከጥቂቶቹ በስተቀር የጳጳሳት ጥላቻ ያላቸው መሆናቸው ነው። አማካሪዎቹም በሙሉ ሲኖዶስ የማይቀበሉና በሚኖሩበት እካባቢ እንኳን የቤተ ክርስቲያን አባላት አለመሆናቸው ሌላው የዚህ ማረጋገጫ ነው።

እንግዲህ እነዚህ ሲኖዶስን የማይወዱ ለዎችና የሲኖዶስ ሕግ ተጣሰ የሚሉት ሰዎች እንዴት አንድ ላይ ሊሠሩ ይችላሉ? በዚህ የተነሣ ነበር ከላይ የገለጽንው የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ለም ከማኅበርነት ወደ ሰበካ ጉብኤነት፣ ከምእመናን ኮሚቴነት ወደ ካህናት ኮሚቴነት እንዲቀየር የተደረገው። ከዚህም በተጨማሪ አማካሪ የሚባሉት ከአንዱ በቀር ሌሎቹ ምንም ዓይነት የቤተ ክርስቲያን ቀኖናና ትውፊት የማያውቁና የማይረዱ በመሆናቸው አማካሪ መባል እንደማይገባቸውና ቤተ ክርስቲያንን መርዳት ከፈለጉና ፈቃደኛ ከሆኑ በንዑስ ኮሚቴነት መሥራት እንዲችሉ ነበር የተወሰነው። ሆኖም ግን ይህም ውሳኔ በሥራ ላይ እንዳይውል በግልፅም ሆነ በሥውር ማደናቀፋቸውን ቀጥለው ነበር።

ከዚህ በላይ ያየናቸው ወሳኝ የቤተ ክርስቲያን ቀኖናዊ ዶክትሪን የያዘ ውሳኔ ለማኅበረ ቤተ ክርስቲያን በተለይም ለምዕራብ ሀገሮች ዓላማና ግብ የተሰማማ ሆኖ እልተገኘም፤ ምክንያቱም በኮሚቴው ውስጥ ካህናት ካሉ ሁልጊዜ ወደ ቀኖናውና ወደ ቤተ ክርስቲያኑ ሥርዓት ስለሚያደሉ የሌሎቹ ተቃዋሚዎች ጳጳሳት የሆኑት ሐሳብ በትክክል ግቡን ሊመታ አይችልም። ስለዚህ መደረግ ያለበት አማካሪ የሚባሉት እንደገና በአማካሪነት እንዲገኙና የጀመሩትን ተቃዋሚነት እስከ ፍጻሜው እንዲያደርሱት የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ የነበሩት ነገሩን በትክክል አመቻቹ።

ይኸውም ካህናቱን ስብሰባ እንዳይመጡ በስብሰባ ላይ መገኘት የሌለባቸው የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስና አማካሪዎቻቸው እንዲሰበሰቡ ተደርጎ መጀመሪያ ጳጳሳቱ የተነሡበት የሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን ጥበቃ ወይም የቀኖናው መጣ ስሙም እንዳይነሣ ተደረገ፤ ይህም ሲሆን የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ከኮሚቴው ማለትም ቤተ ክርስቲያንን ወክለው ያስተዳደሩን ሥራ እንዲሠሩ ጉባዔው መርጦ ከመደባቸው ሥራ አስኪያጅ ኮሚቴ ጋር እንዲሠራ የመረጡት ድምፅ አልባ ተወካይ ሕጋዊ እንዳይሆን የውክልና ደብዳቤ ባለመጻፍና ቤተ ክርስቲያንን የማይወክሉ ጉባዔው ያልመረጣቸውን ግለሰቦች ስብሰባው በቤተ ክርስቲያን ላይ ውሳኔ እንዲወሰኑ አደረጉ። ይህ ሁኔታ ማኅበረ ቤተ ክርስቲያንን ያጠነከረው መሰለውና ለሚቀጥለው ስብሰባ ሁኔታዎችን አመቻቸ፤ የዘግጅት ቅደም ተከሉም እንደሚከተለው ነበር።

1ኛ የሲኖዶስ አባላት ጳጳሳትን በሙሉ መለያየት፤ በዚህ ላይ ብፁዕ እቡን ዜና ማርቆስ በተለየ መልኩ እንዲታዩ ተደረገ፤ ሁኔታው ሲመቻች እሳቸው እየሔዱ አገልግሎት የሚሰጡባቸው አብያተ ክርስቲያናት በሙሉ ጳጳስ ስለማይቀበሉ ከሚሔዱባቸው አብያተ ክርስቲያናት ጋር እሳቸው እንዲወገዙና ከጉባዔው እንዲለዩ፤

2ኛ የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ አባ ይስሐቅ ከምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስነት ወደጠቅላላ የኢትዮጵያ ኃላፊነት ደረጃ ከፍ እንዲል፤ ከዚህም የተነሣ በሰደት ያሉት ሊቃነ ጳጳሳት ከእሳቸው ፈቃድ ውጭ በየትኛውም ቦታ አገልግሎት መስጠት እንዳይችሉ ምእመናን ወሰነው ጳጳሳቱን ለማባረር ከሰብሰባው ቀረቡ። እዚህ ላይ ሳይጠቀም የማይታለፈው በሕገ ወጥነት ተቋቁመው ለእኛ ከማይታዘዙ አብያተ ክርስቲያናት እየሔዱ ይባርካሉ፤ ያስተምራሉ ብለው ብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስን ሊያስወግዙ የነበሩት አብያተ ክርስቲያናት አሁንም በዚያው ሕገ ወጥነት አሉ። ወደፊትም ይቀጥሉ ይሆናል። አቡነ ዜና ማርቆስ ከነዚያ ሕገ ወጥ አብያተ ክርስቲያናቱ እንዳይሔዱ ሲከለከሉ አባ ይስሐቅ አብያተ ክርስቲያናቱ ካቋማቸው ሳይቀየሩ ሕገ ወጥ ይሏቸው የነበሩትን አብያተ ክርስቲያናት እስከጊዜ ሞታቸው ድረስ ሲሔዱባቸው ነበር።

ይህ ማመቻቸት የፓትርያርኩን ሕጋዊ ፓትርያርክነት ወደ ጥያቄ ያስገባና የሕጋዊ ፕትርክና ምርጫ ጉዳይ በማግበረ ቤተ ክርስቲያን አደራጅነት ወደ ፊት የሚሰተካከል ጉዳይ መሆን እንዳለበት ተመቻቸቶ ለጉባዔ ቀረበ። ይህ የሐሳብ ስሌት ማግበረ ቤተ ክርስቲያን ግቡን እንዳይመታ አድርጎታል፤ በእነሱ ግንዛቤ ጠቅላላ በአሜሪካን ያሉት አብያተ ክርስቲያናት በምዕራብ ሀገሮች ሥር እንደሚሆኑና የእነሱን ውሳኔም ያለምንም ማመንታት እንደሚቀበሉት ይህ ሁኔታ ወደ አሰቡት ግብ እንደሚያደርሳቸው ገምተው ነበር፤ ሆኖም ግን የብፁዕ አቡነ ዜና ማርቆስ ከሰብሰባው መገኘትና እሳቸው ይወገዙበታል የተባለው ስሕተት ያልተጠናና መረጃ የሌለው በመሆኑ እንዲሁም ደግሞ ተንኮለኞች ያዘጋጁት ሴራ እንጂ እሳቸውን ከጉባዔ ለመለየት በቂ ምክንያት ስለሌለ በስሜት ላይ የተመረኮዘ ውሳኔ በመሆኑ ወዲያው እንዲከሸፍ ሆኗል።

በዚህ ፈንታ የተሰብሰቧቸው ሐሳብ ብፁዕነታቸው በተናገሩት አንድ ዐረፍተ ነገር ብቻ ብትንትን አለ፤ እሱም “እናንተ የምትሠሩት ከወያኔ ያላነሰ የጎጠኝነት ሥራ ነው፤ በማታውቁትና

ባልተረዳችሁት በቤተ ክርስቲያን ጉዳይ ገብታችሁ መወሰናችሁን አቁሙ፤ በእኛ መካከል ምንም ዓይነት ጠብ የለም። ጠቡን ያፈለቃችሁትና የመሠረታችሁት እናንተ በምታካሉዱት ሴራ ነው። በምትለው ኃይለ ቃል ብቻ ጉባዔው ፈረሰ።

ከዚያ ከማግበረ ቤተ ክርስቲያን አባላት የጎሰኞች አካል ተከፍሎ ሲኖዶሱን አላውቅም ሲል ሲኖዶስ ደግሞ ቀኖና ቤተ ክርስቲያን በሚያዝዘው መሠረት ዓላማውን ይዞ ቀጠለ፤ የማግበረ ቤተ ክርስቲያን ሴራ የታለመለትን ግብ ሳይመታ ባልተጠበቀና ባልታሰበ ሁኔታ ዓላማው ከሸፈ።

ከዚህ በኋላ እንግዲህ ማግበረ ቤተ ክርስቲያንን ይመራ የነበረው ቡድን የተቋቋመበትን ዓላማ የእርስ በርስ ግንኙነት ማለቱን ትቶ ከምዕራብ ሀገሮች ጋር በመጣበቅ “እኔ ካላደረግሁት ... ይግባ” ወደሚል አቅጣጫ ተቀየረ። ከዚህም የተነሣ ጳጳሳቱን ሰደተኞች እንጂ በአሜሪካን ሀገር የማገልገል መብት እንደሌላቸው በመጽሐት አወጣ። እንግዲህ ህቁና እውነቱ ምዕራብ ሀገሮች ከሲኖዶስ ተለየሁ ያለበት ይህ ሆኖ ሳለ በመፍትሔ ጥሪ እዘጋጃች ዘገባ ደግሞ ሌላ ነገር ተገለጸ።

አጠቃላይ ስለ ሲኖዶሱ ተቃውሞና አባ ይስሐቅም ስላቀረቡት ጉዳይ ከማየታችን በፊት የመፍትሔ ጥሪ ያልገባቸውና በሕልም ዓለም ያሉ መሆኑን የሚያሰረዳ ዐረፍተ ነገር ያስፈልገናል፤ እሱም አባ ይስሐቅ በአሜሪካን ሀገር የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ሆነው በዚህ ወቅት አለመመደባቸውን ነው፤ ከላይ እንዳየነውና ወደፊትም እንደምንመለከተው የአዲስ አበባው ሲኖዶስ ሕገ ወጥ በመሆኑና አባ ይስሐቅም ያንን በመቃወማቸው ምክንያት ተወግዘው ስማቸውን ተቀምተው ሀገረ ስብከታቸውን ተነጥቀው አቶ ሳዕክ ማርያም ማንደፍሮ ተብለዋል፤ ከዚህም ጋር ሀገረ ስብከቱ ከሚሉት ቤትም ቤተ ክርስቲያንም ተባረዋል። ጽጽሰናቸውና በሀገረ ስብከት መመደባቸው በሰደተ በተመዘገው ሲኖዶስ መሆኑ ተረጋግጧል፤ እሳቸውም ሲኖዶስ አዲስ አበባ እንደሌለ ሲኖዶሱ በሰደት እንደሆነ በዳላሱ ጉባዔ አረጋግጠዋል። አሁን የት ላይ

ቆመው ነው ሀገረ ስብከት አለኝ የሚሉት? ያም ሆኖ በእሳቸው ስም አዘጋጆቻቸው የጻፉትን እንመልከተው። “እንግዲህ ቀኖና እናክብር ብላቸው የማይለሙ ከሆነ ሰብስባቸውን ሲኖዶስም ሆነ ርክብ ካህናት ወይም ሌላ ስም ቢያወጡለት ልከለክላቸው አልችልም፤ ጥያቄየና ልመናየ በአስተዳደሩ እንዲያስቸግሩኝ ብቻ ነው፤”¹⁰ ይሉና የሀገረ ስብከቱ ካህናትን የመጥራት መብት የላቸውም፤ ሀገረ ስብከቱ የአኔ ነው ይላሉ።

ነገር ግን በዚህ መጽሔት ደግሞ ከሀገረ ስብከት ጽሕፈት ቤታቸው ተገደው በፖሊስ እንደተባረሩና በአዲስ አበባው ሲኖዶስ በወንጀለኛነት እንደተከሰሱ አረጋግጠዋል፤ ለእነዚህም በሕልም አለበለዚያም ከሁለት ወይም ከሦስት ግለሰቦች አእምሮ በቀር የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት የሚባል ሥልጣን አሜሪካ ብቻ ስለኖሩ ተኖና ቤተ ክርስቲያን ሊፈቀድላቸው አይችልም።

የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ የነበሩት አቡነ ይስሐቅ ከሲኖዶስ የወጡበት ምክንያት ሲኖዶሱ በአሜሪካን ሀገር እውቅና በማግኘቱ ነው ይላል። ይህ ግን የተሳሳተ አቋምን ለመከላከል የተደረገ ነው። ጠቅላላ ሐሳቡ ግን የማኅበረ ቤተ ክርስቲያንና የአማካሪዎቹ አቋምና ዓላማ ከቤተ ክርስቲያኒቱ ማለት ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ተሽሯል ከሚሉት ሰዎች አቋምና ዓላማ ጋር በምንም ዓይነት አንድ ስላልሆነ አብሮ መሔድ አልቻለም። ማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዙተዋሕዶ ሲኖዶሱን ለመዳከም የእነሱን ጥንካሬ ለማጎልበት እንጂ እንደ ጳጳሳቱ በቀኖና ቤተ ክርስቲያን መሻር ላይ ተነሳሰተው ወይም ሀሳቡ ገብቷቸው እንዳልሆነ ማረጋገጥ ይቻላል። የአዲስ አበባ ሲኖዶስ ሕገ ወጥ ስለሆነ ተቀባይነት አይኖረውም፤ ወደ ሕጋዊነት መቀየር አለበት፤ ያም አስካልሆነ ድረስ ቤተ ክርስቲያን ስደተኛ ናት በሚለው ግንዛቤ ላይ ተመሥርተው አይደለም።

ከዚህ በላይ ያየናቸው ታሪካዊ ዶኩሜንቶችና ሁኔታዎች ለተነሣንበት ሐሳብ ትልቁና ቁልፍ ናቸው። ስሕተቶችም ከዚህ ላይ የተመሠረቱ ናቸው። በተለይ በቤተ ክርስቲያናትን የመጀመሪያውና ትልቁ ነገር የአባ ጳውሎስን መመረጥ ሕገ ወጥነትና ተቀባይነት አለማግኘትን ማረጋገጥ ነው። ያ ወዴት ይወስደናል? እነ ማን አንዴት ተመረጡ? የሚለውን ጥያቄ አንድናነሣ ያደርገናል።

ይህም የአዲስ አበባው ሲኖዶስ መረጣቸው ወይም ሾማቸው ካልን ለእኒህ ሕገ ወጥ ተመራጭና ተሟላ ሰው ሥልጣን የሰጠው ሲኖዶስ ሕገ ወጥ ነው እንላለን ማለት ነው። አጠቃላይ ትልቁ ቁልፍ ነገር በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቀኖና መሠረት ያልተደገፈና ኃላፊነት የጎደለው ቀኖናዊ ያልሆነ ሥራ ተካሂዷል፤ ያ ደግሞ ብዙዎቹን አስድዷል።

ሐቁ ይህ ከሆነ በዚህ ሊካሔድ የሚገባው ድርጊት ሁሉ ያንን ሕገ ወጥ ነገር ለማስተካከል መሆን አለበት እንጂ በዚያ ሕገ ወጥ ጉዳይ ምክንያት የራስን ፍላጎትና ዓላማ ማከናወን ሌላው ሕገ ወጥነት ነው፤ ወይም በሌላ ቋንቋ ሕግን መጣስ እንለዋለን። ነገር ግን በምዕራብ ሀገሮች ግንዛቤ መሠረት ይህንን ሕገ ወጥ ድርጊት በመቃወም ከቤተ ክርስቲያኒቱ መገንጠላቸውን ከላይ ያሉት ዶኩሜንቶች አሳይተዋል። ይኸ ጉዳይ ግን ወደ ተግባር ሲቀየር ከላይ የተባለለትን ሳይሆን እያደረገ ያለው ሌላ በዚያ የተሸፈነ ነገር ነው። በመሠረቱ ከዚህ ላይ የተደረጉትን ስሕተቶች አንድ በአንድ ለማሳየት እንሞክራለን።

4. 3. 1 የምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት ከኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን መገንጠል

በመጀመሪያ ስለ ምዕራብ ሀገሮች ሀገረ ስብከት መገንጠል ማብራሪያ ከማየታችን በፊት ራስን ለመቻል የሚያስፈልጉ

¹⁰ የመፍትሔ ጥሪ፤ በአባ ይስሐቅ ስም የተዘጋጀ፤ ኒው ዮርክ፤ ሚያዝያ 1993

መሠረታዊ ነገሮች ምን ምን እንደሆኑ ከቀኖና አኳያ መመልከት አስፈላጊ ነው። አንድ ሀገረ ስብከት ተገንጥሎ ራሱን ለመቻል ሁለት መሠረታዊ ነገሮች አሉ። አንደኛው የውስጥ ችግርን ለማቃለል ሙሉ ችሎታ ሁለተኛው ደግሞ መንፈሳዊ ሥልጣንን ለማካሄድ በቂ የሰው ኃይል ማለት ውስጣዊ የክህነት አገልግሎትና የአስተዳደር መንፈሳዊ መዋቅር የተሟላላቸው ሀገረ ስብከቶች መገንጠል ከሚያስችላቸው ዐቢይ ጉዳይ ሌላው ሀገር በቀል ተወላጅ ምእመናን ሲኖሩትና በእዚያው ልክ ደግሞ ምእመናኑን የሚያገለግሉ በቂ ካህናት ሲኖሩ ብቻ ነው።¹¹

ከዚህ በመነሣትና በቀኖና ቤተ ክርስቲያን መሠረት እንዲሁም በዓለም የአስተዳደር አሠራር ሥርዓት እንደ ምዕራብ ሀገሮች ያለ ሀገረ ስብከት ተገንጥቶለሁ ብሎ በራሱ ሊቆም አይችልም፤ ምክንያቱም አንደኛ ሰሙ ራሱ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በምዕራብ ሀገሮች ነው የሚለው፤ ይህ ማለት ኢትዮጵያ የምትገኘው ብሔራዊ ቤተ ክርስቲያን በአሜሪካን ሀገር ያቋቋመችው ማለት ነው። በአሜሪካን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ወይም ደግሞ የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በአሜሪካን ቢልና ከኢትዮጵያ የመንፈሳዊ ሥልጣን ብቻ እየተሾመለት ቢተዳደር ኖሮ የራሱ ትምህርት ቤት፣ የራሱ ካህናት፣ የራሱ ባጅት፣ የራሱ አስተዳደር፣ ባጠቃላይ እራሱን በራሱ ማስተዳደር ማለትም በሁለንተናዊ መንገድ ራሱን ቢችል ወይም አውቶኖሙስ ቢሆን ኖሮ ተገንጥቶለሁ ማለት ይችል ነበር።

ለምሳሌ ግብፃውያን በቀኖናቸው ኢትዮጵያውያን ከሊቃውንቶቻቸው ጳጳስ አይሸሙ፤ የሚለውን ሐረግ ሊያስገቡበት የቻሉበት ምክንያት ያለምክንያት አልነበረም፤ ኢትዮጵያዊው ጳጳስ ከተሾመና መንፈሳዊ ሥልጣኑን በራሱ ከያዘ ሲኖሩ ሲያቋቁም ስለሚችል ከግብፅ ጳጳስ የሚጠይቅበት ምንም ምክንያት አይኖረውም፤ ግብፃውያን ገንዘብ ተከፍሏቸው አንድ ጳጳስ ከመላክ

በቀር ለኢትዮጵያውያን ምንም የሚያደርጉት ነገር አልነበራቸውምና።

ስለዚህ ያደረጉት የማይገነጠለውን የእነሱን ሀገር ልጅ ይልኩና ኢትዮጵያን በሠራቸው ሲያስተዳድሩ ኖረዋል። በዚህ መልክ የኤርትራ ቤተ ክርስቲያን ከኢትዮጵያ ተገንጥቶለሁ ብላ ራሷን የቻለችበት ምክንያት ይኸው ነው። መንግሥቱ በፖለቲካ ራሱን ቻለ፤ በቂ የሀገር ተወላጅ ጳጳሳትም ነበሩት፤ እራሴን የቻልኩ ነኝ ብላ ቡራኬውን ከግብፅ ተቀበለችና ነፃ ቤተ ክርስቲያን ነኝ አለች። ምዕራብ ሀገሮች ግን ከዚህ የተለየ ነው፤ ንብረቱ በሙሉ የተመዘገበ ካለ በአዲስ አበባው መንበረ ፓትርያርክ ጽሕፈት ቤት ሥር ነው፤ ሊቀ ጳጳሱ የዲፕሎማቲክ የሥራ ሺዛ ይዘው ነው። ከዚህ የሚኖሩት፤ ማዘዣው ራሱ አዲስ አበባ መንበረ ፓትርያርክ ነው የሚለው፤ በዚህ ሥራ ውስጥ የተመደቡ ሰዎች ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ተጣሰ ካሉ ማለት ያለባቸው ሥራ ለቅቄያለሁ እንጂ ተገንጥቶለሁ አይደለም። ምክንያቱም በቀኖና ቤተ ክርስቲያን አንድ ጳጳስ ካህንም ሆነ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ከቤተ ክርስቲያን ተገንጥቶለሁ ካለ ከተገነጠለባት ቤተ ክርስቲያን የክህነት አገልግሎት ሥልጣን ሊያገኝም ሊኖረውም አይችልም፤ እራሱም ቤተ ክርስቲያን ሊሆን አይችልም።

ከላይ እንደተባለው ንብረቱን በሕግ እንዳስረከበው ሁሉ ሀገረ ስብከት የሚባለው ጽሕፈት ቤቱ እንጂ ተመደብኩበት ያለው ሀገር የሌላ ሀገር ስለሆነ የእሱ ሀገረ ስብከት ሊሆን አይችልም። የዋናው መሥሪያ ቤት ንብረት የሆነው የዲፕሎማቲክ ሺዛ ሲቀማና ስደተኛ ሲሆን መንፈሳዊ ሥልጣኑንም ተቀምቶ ስደተኛ ይሆናል። ስለዚህ አባ ይስሐቅ ሀገረ ስብከቱ የሚሉት ከእሳቸው አእምሮ ውስጥ ካልሆነ በቀር ከዚያ ወጥቶ በሥራ ሊተረጎም የማይችል ሀገረ ስብከት ነው።

የአባ ይስሐቅ ጽጽሱና እውቅና ሊያገኝ የሚችለውና ክህነታዊ ሥልጣኑም ሊረጋ የሚችለው ስደተኛ ሆነው በስደተኛው ሲኖሩ ሥር ሲኖሩ ብቻ ነው፤ ወይም ደግሞ አወገዙት ያሉትን የአባ

¹¹ Toward an American Orthodox Church, the Establishment of autocephalons, Orthodox Church Page 10

146

ጳውሎስን ፕትርክና ተቀብለው ከአቶነት ወደ ጳጳስነት ተቀይረው አለሁበት በሚሉት ሀገር እንደገና በአፈሻል ሲመደቡ ብቻ ነው፤ አለበለዚያ ግን ለምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ ከአዲስ አበባ ለመለየት ምክንያት ሆነ እንጂ አባ ይስሕቅን ከስደት ሊያድን አልቻለም። ከዚህ በተጨማሪ በቀኖና ቤተ ክርስቲያን ቀኖና ሐዋርያት ቀኖና አንድ እንደሚገልጸው ሦስት ያልሞሉ ሊቃነ ጳጳሳት የወሰኑት ማንኛውም ነገር ተቀባይነት አይኖረውም፤ ይህ ነው ዋናው ስሕተት። ባሬም ከአዲስ አበባ በስደት የሚመጡ ካህናትና ጳጳሳት ይህንኑ የስሕተት መንገድ እየተከተሉ ይገኛሉ። ሲኖዶስ አዲስ አበባ ነው ይላሉ። በአዲስ አበባውም ሲኖዶስ አይተዳደሩም። የሚሰጡት ምክንያትም ፓትርያርኩን አንቀበልም፤ ሲኖዶሱን እንቀበላለን ነው። ይህ አባባል ግን እንኳን በመንፈሳዊ ቀኖና ድጋፍ ሊያገኝ ይቅርና ትክክለኛ አእምሮ ያለው ሰውም ሊደግፈው አይችልም።

3. 3. 2 የማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶ ከቤተ ክርስቲያን ተለይቶ መቋቋም

ምዕራብ ሀገሮች ማኅበረ ቤተ ክርስቲያንን እንደቀድሞው ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ከመፍረሱ በፊት አለመቋቋሙን ተመልክተናል። ሆኖም ያንን ክደውና ዋሽተው እንኳን ከቀኖናው መፍረስ በፊት በመፍትሔ ጥሪ መጽሔት አዘጋጆች አባባል የሀገረ ስብከቱ ሊቀ ጳጳስ አቋቁመውት ከሆነ ታላቅ ስሕተት ነው። ምክንያቱም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን ለማጠናከር ማቋቋም የሚችለው ማኅበር ሳይሆን ሰበካ ጉባዔ ነው። ሰበካ ጉባዔው ከእያንዳንዱ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን የተወከሉ ካህናትና ምእመናን ናቸው። እነዚህም ለአሥርና ለዘጠኝ ዓመታት ባለሥልጣን መሆን ሳይሆን በቃለ አዋዲው መሠረት እንደየ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያኑ የምርጫ ዕድሜ ማጠርና መርዘም ይከናወናል።

ኮሚቴውም በሀገረ ስብከቱ ታውቆ በመንበረ ፓትርያርኩ ጸድቆ መሥራት አለበት። በማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋሕዶ አባባል ግን ማኅበሩ ለብቻው ተቋቁሞ ሀገረ ስብከቱን ለመርዳት በሚል ስም ቤተ ክርስቲያኒቱን እንደገና በሌላ በማኅበር ስም አስመዝግቦ እኔ ካልመራኋችሁ መኖር አትችሉም የሚለው አባባል ከቤተ ክርስቲያን ቀኖና ውጭ ነው።

መጀመሪያውንም በመንግሥት እውቅና አግኝተው እንዲቋቋሙ የሚያደርጋቸው ሀገረ ስብከቱ ስለሆነ የሀገረ ስብከቱ ሥራ ደግሞ የእነሱን ጥንካሬ ማደራጀት በመሆኑ ከማኅበር ላይ ማኅበር ከሕግ ውጭ ነው።

ይህንን አባባል ግልፅ ለማድረግ ቤተ ክርስቲያኒቱን ወይም ምዕራብ ሀገሮች አልተሰደደም እንበልና በአሜሪካን ሀገር እውቅና ያለው መሥሪያ ቤት ነው እንበለው። በእሱ ሥር በአጠቃላይ በአሜሪካን ያሉ አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት ተቋቁሟል እንበል። እነዚህ አጥቢያ አብያተ ክርስቲያናት ስሙንና እውቅናውን ማግኘት የሚችሉት ከሀገረ ስብከቱ ዋና መሥሪያ ቤት ነው፤ የሀገረ ስብከቱ ንብረት ናቸውና። ማለት አንዲቱ የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በየትኛው አገር ብትቋቋም ኢሒድነቷን ወይም አንድነቷን ሊገልጽ የሚችል ሕጋዊ አቋም ሊኖራት የሚችለው በዋናው መሥሪያ ቤት ትእዛዝና ፈቃድ ሥር ስትቋቋም ብቻ ነው። በዚህ ዓይነት ያልተቋቋመች ቤተ ክርስቲያን ከሆነች ተቋቋመች ብትባል እንኳን በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ስም የሚጸልዩ ምእመናን አሉ ማለት እንጂ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ናት ማለት አይደለም።¹² በተለይም የሀገረ ስብከቱ ሊቀ ጳጳስ ሥራ ይህን መቆጣጠር ነው።

እነዚህ አንድ ጊዜ በሀገረ ስብከቱ ስም የታወቁና የተመዘገቡ ከሆነ ለምን ሌላ የሚመዘገብ ማኅበር አስፈላጋቸው? ስለዚህ ሕገ ቤተ ክርስቲያንና ቀኖና ቤተ ክርስቲያንን መጣስ ማለት ነው።

¹² ፍት መንፈሳዊ፣ አንቀጽ አንድ፣ ቁጥር 3ዛ

ከዚህ በተጨማሪ ፍትሕ መንፈሳዊ እንደሚለው ጳጳስ ፓትርያርኩን ሳያስፈቅድ በመብቱ በቤተ ክርስቲያኒቱ ጉዳይ ላይ ምንም ዓይነት ነገር ማድረግ አይችልም፤ ፓትርያርኩ ሳያውቅው በቤተ ክርስቲያኒቱ ላይ አንድ ነገር ካደረገ ከሹመቱ ይሻር ስለሚል ምዕራብ ሀገሮች ይህን አቋቋምኩ የሚለውን ማኅበር መንበረ ፓትርያርኩን ሳያስፈቅድ አቋቁሞ ከሆነ ያስወግዘዋል እንጂ አያስመስግኑም። ስለዚህ የምዕራብ ሀገሮች ኃላፊ በሠሩት ስሕተት ሳይወገዙ ስለቀሩ ትክክለኛ ሥራ የሠራሁ ይመስላቸዋል እንጂ የተፈጸመው ድርጊት ስሕተት ነበር። የመፍትሔ ጥሪ አዘጋጆችም በቡድን የተቀረጹ አእምሮ ይዟቸው ካልሆነ በቀር ይህ ከሕግ ውጭ መሆኑን ሳይገነዘቡት አልቀረም።

4. 3. 3 በቂ ባልሆነ ምክንያት ዓላማን መቀየር

በመጀመሪያ ምዕራብ ሀገሮች ሕገ ወጥ ፓትርያርኩ በመሾሙ ምክንያት ከእናት ቤተ ክርስቲያን ተገንጥያለሁ አለ፤ በዚህም ምክንያት የአዲስ አበባው መሥሪያ ቤት ምዕራብ ሀገሮችን አጥፍቶ ከአራት እንደከፈለው አይተናል። እሱ ብቻ ሳይሆን በመገንጠሉ ምክንያት እራሱን በራሱ ማስተዳደር ስለማይችል ሕግም ቀኖናም ስለማይፈቅድለት በባለቤትነትና በዋና መሪነት የሚታወቀው የአዲስ አበባው መሥሪያ ቤት ስለሆነ ተገንጥያለሁ ያሉትን ሊቀ ጳጳስ ስማቸውን ቀምቶ ከሥራ አባሮ አውግዞ በሳቸው ምትክ ሌላ ጳጳስ መድሃል።

የእኒህ አባት ስምና ሥልጣን በራሳቸው ሊመለስ አልቻለም። በግድ አንድ ይህንን ስምና ሥልጣን የሚመልስና ሕጋዊ የክህነት ውክልና ያለው ባለሥልጣን ያስፈልጋል፤ በሌላ አነጋገር ሲኖዶስ ማለት ነው። ያም የሰደት ቤተ ክርስቲያን በሚል ተገኘና ያንን ስም መለስ ማለት ስለ አባ ይስሐቅ የአዲስ አበባው ሲኖዶስ

ለማለት እንደፈለገው አቶ ሳዕከ ማርያም ማንደፍሮ ሳይሆኑ አሁንም ብዑዕ አቡነ ይስሐቅ ናቸው እለ።

ይህ ስም በተመለሰላቸው ማግስት የምዕራብ ሀገሩ ሊቀ ጳጳስ ስሙን ከመለሰላቸው ሕጋዊ ሲኖዶስ ይለዩና እንደገና ስሙን ወደ ወሰዱባቸው ሕገ ወጥ ብለው ወደ ተለዩት ወደ አዲስ አበባ ሲኖዶስ መመለሳቸውን ገልጡ። እዚህ ላይ ሳይጠቀስ የማይታለፍ ዐቢይ ጉዳይ ከአዲስ አበባው ተገንጥያለሁ ካሉ በኋላ እና የሰደት ሲኖዶስ አቋቁመው ከሰባት ጊዜ በላይ አብረው ከተሰበሰቡ በኋላ በሥራ በዝቅብኛል ምክንያት ከዚህም ተለይቻለሁ አለ፤ ከተለዩም በኋላ የመፍትሔ ጥሪ በሚል ርዕስ የተዘጋጀ አንድ ትልቅ መጽሔት በሳቸው የተዘጋጀ የማይመስል ነገር ግን በስማቸው የወጣ የሚከተለውን ብሏል። “አብዛኛዎቻችሁ እየተቃወማችኋቸው በምዕራብ ሀገሮች ላይ እስላሞችና ሰህገረ ስብከቱ መተዳደሪያ የሚመጣውን ገንዘብ ከሌላ ቦታ ሰተዛወሩት ሊቀ ጳጳስ አዛውሩላቸው። ይህ ብቻ አይደለም አሜሪካን ሀገር በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ስም የተመዘገበውንና ሊቀ ጳጳሱ የሚያስተዳድረውን የሀገረ ስብከቱን ንብረት የተዛወሩት ሊቀ ጳጳስ ጠበቃ ገዝተው ከዚያ ጊዜ ጀምሮ እስካሁን እያንገላቱኝ ነው። ኒው ዮርክ በቅድስት ሥላሴ ቤተ ክርስቲያን የሚያገለግሉትን ካህናትና የሚገለገሉትን ምዕመናን ከቅዳሴ ላይ በፖሊስ አስጎተተው እስከማስወጣት ድርሰዋል፤¹³ በዚህ ህሳብ መሠረት መፍትሔ ጥሪዎች እውነቱን መናገር ባይፈልጉም አንድ ሐቅ ተከናውኗል፤ የምዕራብ ሀገሮች ሊቀ ጳጳስ እንዳልሆኑና በምትካቸው ሌላ ሰው እንደተመደበ ነው። አባ ይስሐቅ ተዛወሩ የተባሉት ሊቀ ጳጳስ በአባ ይስሐቅ ምትክ ተተክተው ሳይሆን አባ ይስሐቅ በቦታቸውና በክህነታቸው የአዲስ አበባውን ሲኖዶስ ስለሚያውኩት በሌላ ሰው ላይ ነው የተመደቡት።

ይህ ሆኖ እያለ በመፍትሔ ጥሪ መጽሔት አዘጋጆች የሲኖዶስ መመዝገብ የሚል ምክንያት ተሰጥቷል፤ ከዚህ ቀጥሎ ግን ቀኖና ቤተ ክርስቲያን ይህንን እንደሚከለክል ምንም ዓይነት ማብራሪያ አልተሰጠም፤ ስለዚህ ይህ ሁኔታ ሊሆን የሚችለው የራስን ስሜት

ለማንፀባረቅ ካልሆነ በስተቀር ምንም ዓይነት የቀኖና ድጋፍ የለውም።

4. 3. 4 ለግል ጥቅም ቀኖናን መጣስ

በመፍትሔ ጥሪ መጽሔት አዘጋጆች የተጠቆሙ ብዙ ታሪካዊ ቀኖናዎች አሉ። ከነዚህ ብዙዎቹ የሊቀ ጳጳሱን መብት የሚያስጠብቁ ናቸው፤ ነገር ግን አዘጋጆቹ ያልተረዱት ትልቁ ችግርና ሰሕተቱ ይህ ቀኖና ሊሠራ የሚችለውና የሚሠራው በአንዲት ሕገ ተከብሮ ቀኖናዋ ተጠብቆ ከፓትርያርክ እስከ እጻዌ ሆነት ድረስ ያሉት ክህነታዊ እሠራሮች ሙሉ በሙሉ በተጠበቀባት ቤተ ክርስቲያን ነው። እሁን የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ያለባት ችግር በዚህ ጽሑፍ ከተገለጸው እጅግ የተለየና የተራራቀ ነው።

በመሠረቱ የችግሩ መነሻ ቁጥር አንድ ላይ እንዳልነው ሲኖሩ ተሳስቶ ፓትርያርክ በሕገ ወጥ መንገድ መርጦ መሾሙ ነው። ትልቁ ነጥብና የምዕራብ ሀገሮችን ጨምሮ አጠቃላይ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያንን የሚያስተዳድረው ሲኖሩ ሕገ ወጥ ከሆነ በዚህም ምክንያት ፓትርያርኩ ከተሰደዱ ፓትርያርኩ በስደት ሆነው መንፈሳዊ እገልግሎታቸውን እስካከናወኑ ድረስ እሳቸውን አባቴ ናቸው ያለና የተቀበለ ሁሉ እንደእሳቸው ስደተኛ ሆኖ ይኖራል እንጂ የእሱን ሥልጣን በተለየ ሊያስጠብቅለት የሚችል ምን ቀኖና ሊኖር ይችላል? ሰሕተቱ ይህ ነው። ሰአባ መርቆሬዎስ ያልሆነው ቀኖና ለምዕራብ ሀገሮች እንዴት ሊሆን ይችላል? አንድ ሊቀ ጳጳስ በራሱ 'ቤተ ክርስቲያን ነች' ሊል አይችልም። ቀኖናም አይፈቅድም። ቀኖና እኛ ሕግ በተጣሰባት ቤተ ክርስቲያን ላይ ያንድ ግለሰብን ብቻ ሕጋዊነት ሊያጎናጽፍ የሚችል ሥርዓት ቤተ ክርስቲያን የለም። ሰሕተት ከምንለው በቀር ምን ልንለው እንችላለን? እንዲህ ከሆነና ሕግ የማይደግፈን ከሆነ ምን ማድረግ አለብን? በማጠቃለያ እነዚህን ነጥቦች እንመለከታለን።

ማ ጠ ቃ ለ ያ

እስከ አሁን በዘረዘርናቸው ነጥቦች ላይ ያየነው መሠረታዊ የሆነው የቤተ ክርስቲያኒቱ ቀኖናና ሥርዓት መጣሱን ነው። በዚህም ቀኖና ቤተ ክርስቲያን መጣስ ምክንያት የቤተ ክርስቲያኒቱ መሠረታዊ ኅልውና የሚንቀሳቀስበት ቅዱስ ሲኖዶስ የሰህተቱ ወይም የሕግ መጣሱ ዋናው ተዋናይ ሆኗል። ምክንያቱም የቅዱስ ሲኖዶሱ ስብሰቢ ፓትርያርኩ ከመንግሥት በመጣ ግፊት ከሥልጣናቸው እንዲወርዱ ሲደረጉ ችግሩን ለመከላከል መጠነኛ እርምጃ ቢወስድም ዘለቄታ ያለው መፍትሔ ስላልሰጠ ፓትርያርኩ በሕይወት እያሉ ሌላ ፓትርያርክ ከማስመረጡም በላይ የቀድሞው ፓትርያርክ ሥልጣን ጉዳይ ምን ደረጃ ላይ እንዳለ ውሳኔ አላስተላለፈም። ከዚህ የተነሣ የሕግ መጣሱ ቁንጮ ሲኖዶሱ ነው። ለችግሩ መፍትሔ መፈለግ ያለበት ከዚያ ተነስቶ ነው። ይህንን እስመልክቶ የመፍትሔ ጥሪ አዘጋጆች ያቀረቡትን የመፍትሔ ጥሪም ለመፍትሔነት ተመልክተነው ነበር። ነገር ግን ይህ ጉዳይ ከላይ እንደተባለው የአንድን ግለሰብ መብት የማስጠበቅ ጉዳይ እንጂ (ያውም በሌለ መብት) የቤተ ክርስቲያኒቱን ችግር ያልመረመረና ቀኖና ቤተ ክርስቲያንን ያልተከተለ ስለሆነ የመፍትሔ ጥሪ ከምንለው ይልቅ የማደናገሪያ ጥሪ ተብሎ ሊሰየም ይገባዋል በማለት በመፍትሔነት ለመቀበል ያዳግታል።

ሌላም በወያኔ የተመደቡትን የእባ ማትያስንም የሰላም ጥሪ በሚል ርዕስ የተዘጋጀውን ጽሑፍም ለመፍትሔነት ተመልክተነው ነበር። ይህ የሰላም ጥሪ በሚል ስያሜ የተጻፈ ጽሑፍ በደንብ ተነበና ተጨምቆ የተገኘው ውጤት አባ ማትያስ የራሳቸውን የፖለቲካ ሥራ እንዴት እንደሚሠሩ ያሳያል እንጂ በምንም ዓይነት የቤተ ክርስቲያኒቱን ችግር የሚያቃልልና የችግር ቁንጮ የሆነውን

የሲኖዶሱን ችግር ያልጠቆመና እሳቸው ከችግሩ ፈጣሪ ተዋናዮች አንዱ ስለሆኑና ያም እንዲህ ስለማይፈልጉ በመፍትሔነት ሊቀርብ አልቻለም።

በዋሽንግተን ዲሲ ሁለት ሊቃነ ጳጳሳትና ከአሥራ ሁለት እስከ አሥራ አምስት የሚሆኑ ካህናት በገዳመ ተክለ ሃይማኖት አሰባሳቢነት ተሰብስበው ያወጡትን መግለጫ በዋነኛነት ከቀረቡት አራት የመወያያ አጀንዳዎች አንዱ ሲኖዶሱን የሚመለከት ሲሆን በዚህ ጉዳይም ጥናታዊ ጽሑፍ እንደቀረበ ተብራርቷል።

በዚህ መግለጫ ስም በወጣ በራሪ ወረቀትም ሲኖዶስ በሚል ርእስ ጥናታዊ ጽሑፍ ቀረበ ይባል እንጂ ጥናታዊ ጽሑፉ ምን ምን እንዳካተተ አልተብራራም። በጥናታዊ ጽሑፉ ውስጥ አንድ ዐቢይ ጉዳይ በመግለጫው ሳይሆን በውይይቱ ላይ የቀረበ ነጥብ ነበር። እሱም የሰብሰባው ዋና ዓላማ የተወሰደውን የተክለ ሃይማኖትን መንበር መልሶ በእጅ ማስገባት እንደሆነና የዚህም ዋና ስብሰባ ወደፊት ለሚደረገው ስብሰባ ድጋፍ መስጠት እንደሆነ ተብራርቷል ተብሏል። በጽሑፉ ላይ ከሰፈሩት ጉዳዮች ደግሞ ሦስት መሠረታዊ ነገሮች አሉ።

እዚህ ላይ የተከለሃይማኖትን መንበር ለማስመለስ የሚለው አጀንዳ የቤተ ክርስቲያኒቱ ችግር እምብርት ነው። ቤተ ክርስቲያኒቱን በሀገር ውስጥም ሆነ በውጭ ሰላም ነስቶ ምዕመናኑን እያሰቃየ የሚገኘው ይኸው መንበርን በእጅ ለማስገባት የሚደረገው ትግል ነው። ለዚህ ትግል መሳካትም በተለያዩ ቅዱሳን ሰምና አብያተ ክርስቲያናት ሥር የተቋቋሙ አሉ። በዚህም የማገበርተኝነት አዚም የያዛቸው ገብተው ቤተ ክርስቲያኒቱንና ምዕመናኖቿን እየበጠበጡ ይገኛሉ። ከእነዚህም አንዱ ዋሽንግተን ዲ. ሲ. የሚገኘው በገዳመ ተክለ ሃይማኖት ስም የተቋቋመው ማኅበር ነው። ይህ ስብሰባ እንዲካሄድ ያደረገው ይኸው ማኅበር ነው።

ከሰብሰቢው አንደኛ ሲኖዶስ ለቤተ ክርስቲያኒቱ አስፈላጊና ዋና መሆኑ ተብራርቷል፤ ያም ሲኖዶስ ዛሬ በኢትዮጵያ እንደሚገኝም ተገልጿል፤ ሁለተኛ የሲኖዶሱን ስብሰባ አባ ጳውሎስንና አመራራቸውን እንደማይቀበሉ ተሰብሳቢዎቹ አብራርተዋል። በሦስተኛ ደረጃ ከስደኞቹ ጳጳሳት ጋር አብሮ ለመሥራት አንድ የሚያስማማ ኮሚቴ መርጠዋል ተብሏል። እነዚህ አባባሎች በትክክል ሲታዩ የሚሠሩ ይመስላሉ እንጂ እርስ በእርስ የሚጋጩ ናቸው።

በመጀመሪያ ሲኖዶስ ለቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ ነው እንበልና በዚህ አንስማማ። ነገር ግን ተሰብሳቢዎቹ በየትኛው ሲኖዶስ መተዳደር እንደሚፈልጉ አልገለጹም። ሁለተኛው ሲኖዶስ አዲስ አበባ ነው፤ ነገር ግን ስብሰባውንና አመራራቸውን ተሰብሳቢዎቹ ይቃወማሉ፤ በእነዚህ ሁለት ነገሮች የትኛውን ሲኖዶስ እንደሚቀበሉ ግልፅ ስላላደረጉ በየትኛው ቤተ ክርስቲያን እንደሚኖሩ ማወቅ አልተቻለም። የሚከተሉት ሥርዓት ምን እንደሆነ ለማወቅ አስቸጋሪ ነው። ይህን አቋም የያዙ ስዎች ስህተታቸውን እውነት ለማስመስልና ተከታዮቻቸውን ላለማጣት እንጂ አቋማቸው በየትኛውም ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ሕግና ቀኖና የሚደገፍ አይደለም። ምክንያቱም በኦርቶዶክስ ቀኖና መሠረት ካህናት ስለቅዱስ ሲኖዶስ ለመወያየት መብት የላቸውም። ከዚህ በተጨማሪ አንድ ካህን ሊያገለግል የሚችለው በጳጳስ ሲመደብ ብቻ ነው፤ በጳጳስ ካልተመደበ የማገልገል ፈቃድ የለውም፤ የማገልገል ፈቃድ ሳይኖረው ካገለገለ ወንጀለኛ ነው ማለት ነው። ስለዚህ ባለመግለጫዎቹ በቤተ ክርስቲያን ቤተ ክርስቲያን ሳይሆኑ ስለ ቤተ ክርስቲያን ለመወያየት ሕልመኝነት ካልሆነ በቀር እውነተኛነት ያለው ቀኖናዊ ስብሰባ ሊሆን አይችልም። የቤተ ክርስቲያን ንብረት የሆነውን ሥልጣን ክህነት ያለቤተ ክርስቲያን ፈቃድ መጠቀም ወንጀለኛነት ሆኖ ባለ ከዚያ አልፎ ደግሞ እንደገና ሌላ ወንጀል ለመፈጸም ከቀኖና ቤተ ክርስቲያን ውጭ ስለሲኖዶስ መወያየት ከምን የተገኘ መብት ነው። ሕግ ጥሶ ሕጋዊ መሆን ይቻላል?

ለምሳሌ በተሰባሳቢዎቹ ሐሳብ እንስማማለን ሲኖሩ ለእንቅስቃሴ አባ ጳውሎስን እንቀበልም እንበል፤ ይህ ደግሞ አንዲት ቤተ ክርስቲያን አንድ አካል የሚያሰኛትን ሊያሳጣት ነው፤ ምናልባት ተሰባሳቢዎቹ የሲኖዶስ አወቃቀርና ዓላማ እንዴት እንደሆነ የገባቸው አይመስልም።

የሲኖዶስ አወቃቀር በአንዲት ብሔራዊት ቤተ ክርስቲያን በየሀገረ ስብከቱ በፓትርያርኩ የተመደቡ የየሀገረ ስብከቶችን መንፈሳዊ ሥራ የሚያከናውኑ ጳጳሳት አባላት የሆኑበትና ፓትርያርኩ ስብሰባ የሆኑበት ጉባዔ ማለት ነው። ታዲያ እኒህን በፓትርያርኩ የተመደቡትን የጳጳሳት ጉባዔ ተቀብሎ ስብሰባውን እንቀበልም ማለት አንድን ከአንገቱ በላይ የተቆረጠውን ሰው በሰውነቱ እውቅና መስጠት ማለት ነው። በሌላ አባባል እንገቱ የተቆረጠን ሰው ሙት መሆኑን ከማመን ሌላ በሰውነት እውቅና እንደመስጠት ማለት ነው። ይህ ሁኔታ ደግሞ በተለምዶ ካልሆነ በስተቀር በተፈጥሯዊ ሒደት ሊሆን የሚችል እይደለም። በሦስተኛ ድረጃ ከሰደኞች ጳጳሳት ጋር ለመሥራት ኮሚቴ መርጠዋል፤ የኮሚቴው ዓላማ ግን ምን ምን እንደሆነ አልተገለጸም፤ ሆኖም ኮሚቴ የተባለው በኋላ የቅዱስ ሲኖዶስ አባላትን ጠይቆ በቅዱስ ሲኖዶስ ሰዎች ተመድበው የውይይቱ ሒደት ሲጀመር በኮሚቴነት የተመረጡት ሰዎች አንድ ባንድ እየሾለኩ ተበታትነው ቀሩ። ውይይቱም በነሱ ምክንያት ባለበት ቆሞ ቀረ። ዛሬ ይህ መጽሐፍ እየተጠናቀቀ ባለበት ጊዜ የዋሽንግተን ዲ. ሲ. እና አካባቢው በማኅበር ስም ተደራጅተው የነበሩት ካህናት ግማሹ ወያኔ ግማሹ መናፍቅ በመባባል ተበታትነው ቀርተዋል።

ይህ እንግዲህ ለችግራችን መፍትሔ መሆኑ ቀርቶ ራሳቸው ችግር ሆነዋል። ታዲያ እንግዲህ በቀኖናው ከተሳሳትን፤ መጽሐፍ ቅዱስ ካልደገፈን፤ በቤተ ክርስቲያናችን ታሪክም በየትኛውም ቦታ ይህን ዓይነት ድርጊት ካልተደረገ፤ የታሪክም ድጋፍ የለንም ማለት ነው። ምን እናድርግ? በዋሽንግተኖቹ ተሰባሳቢዎች በወጣቸው በራሪ ወረቀት በሰደት ያሉትን ጳጳስ ሲኖዶስ ከአትናቴዮስ ጋር በማያያዝ አትናቴዎስ እንኳን አምስት ጊዜ ሲሰደድ ሲኖዶስ

እላቋቋመም በሚል ሁኔታ ላይ ተነሥተው የእሁኑ የእነ አቡነ መርቆሬዎስ ሲኖዶስ መኖር እንደሌለበት ይገልጻሉ። በመሠረቱ ካህናቱ ስለሲኖዶሱ የመወያየት መብት ባይኖራቸውም የእነ አትናቴዎስን ጉዳይ ካነሱ ዘንድ በጥናታዊ ጽሑፋቸው እንዴት እንደተሳሳቱና ስለ አትናቴዎስ ግንዛቤ እንደ ሌላቸው ለማስታወቅ ማየቱ መልካም ነው። በመሠረቱ አትናቴዎስ የነበረበት ጊዜ ቤተ ክርስቲያንና አሁን የእኛ ቤተ ክርስቲያን እጅግ የተለያየ ነው፤ ይህ እንግዲህ በጠቅላላ የዓለምን የቤተ ክርስቲያን እንቅስቃሴ ማየት ያስፈልጋል።

የአትናቴዎስን መንበር የወሰደው ከአሥር ዓመት በፊት የክርስትናን እምነትና ደግሞ እጣሞ ከቤተ ክርስቲያን ተወግዞ በወጣው በእርዮስ ተከታይ ሲሆን በዚያን ወቅት የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ግን በዓለም ላይ እንዲት ቤተ ክርስቲያን ብቻ ነበረች። በሌላ አነጋገር የአትናቴዎስን መንበር የወሰደው በክርስትና ትምህርት መሠረት ክርስቲያን እልነበረም።

ስለዚህ የእስክንድርያው መንበር ክርስቲያን ያልሆነ ባለሥልጣን ሲይዘው ሌላይቱ በሮማ በአንጻሪያ፤ በኢየሩሳሌምና በካርቴጅ አፍሪካ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ግን ቤተ ክርስቲያን ስለነበረች የሰድተኛው የአትናቴዎስ ደጋፊዎች ነበሩ። በመሆኑም የአትናቴዎስን መንበር በጉልበት የወሰደው ሰው ስህተተኛና ከክርስቲያን ውጭ ስለሆነ የእስክንድርያ መንበር በእርዮስ እምነት ተከታዩ ሥር እልነበረም። ያም ማለት የእስክንድርያ መንበር የአትናቴዎስ ነበረች። በሌላ አነጋገር አትናቴዎስ የሲኖዶስ ሥራውን በሰደት ሆኖ ይሠራ ነበር። ለዚህ ነበር የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንም በአትናቴዎስ ሥር እንደነበረች ለእክሱም መሪዎች በተላከው ደብዳቤ መረዳት የቻለው።

ከዚህ የተነሣ አትናቴዎስ በሰደት ጊዜው ከሰደት ጊዜ በላይ የሲኖዶስ ጉባዔ አካሊደል፤ ስለዚህ ሲኖዶስ ማቋቋም ወይም በሲኖዶስ መስብስብ ማለት የተለመደ መንፈሳዊ ሥራን ማካሄድ

ማለት እንጂ አዲስ ነገርን መፍጠር ማለት አይደለም። በአትናቴዎስና በሱ ዙሪያ ለማጥናት ለሚፈልጉ ሰዎች በጽሑፍ መጨረሻ ላይ መረጃዎች ይቀርባሉ።

ይህ በመንፈሳዊ ሲሆን በፖለቲካው ደግሞ የአትናቴዎስ ጊዜ ከኛ ከሣሬው እጅግ የተለየ ነበር፤ በዚያ ዘመን የነበረው የፖለቲካ ሁኔታ መካከለኛው ምሥራቅና አፍሪካ እንዲሁም አውሮፓን ጨምሮ በሞላ ይገዛው የነበረው የሮም መንግሥት (ሮማውያን) ስለነበር አትናቴዎስ ከእስክንድርያ በስተቀር በየትኛውም የሮም ግዛት ሒዶ መንፈሳዊ ሥራውን ማከናወን ይችላል፤ ምክንያቱም የሮማ ዜግነት ስላለው። እኛ እዚህ መጥተን በተቋም ደረጃ እውቅና እስከ አላገኘን ድረስ የራሳችንን ሥራ መሥራት አንችልም፤ የአሜሪካን ሕገ መንግሥት ለእያንዳንዱ ሰው የሃይማኖት ነፃነት ቢሰጥም በመንፈሳዊ አስተዳደር ቀኖና መሠረት እያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያን የራሱን ቀኖና ተከትሎ መሔድ አለበት። ማለትም ለሚሠራው ሥራ ሕጋዊ እውቅና ማግኘት ይኖርበታል።

ስለዚህ ስደተኞች ጳጳሳት በራሳቸው ተመዝግበው ሕጋዊ እውቅና ሲኖራቸው ይገባል፤ አልያም ደግሞ ሕገ ወጥ ነው ያልነውን የአባ ጳውሎስን አስተዳደር መቀበል ይኖርብናል። አባ ጳውሎስ የአዲስ አበባውን ሲኖዶስ ካልተተበልክ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ስም መጠቀም ሆነም በውስጧም ማገልገልም ጭምር አትችልም ተብለው ስለተፈረደላቸውና ሃይማኖታቸውን የለወጡትና የአፖስታሊክ ቸርች ያሉት በዚሁ ምክንያት ነው። ስለዚህ መንፈሳዊ አባትነታቸውን እስከ ተቀበልንና የፓትርያርክነታቸውን ሕጋዊነት እስካመን ድረስ በላቸው የሚመራ ሲኖዶስ በስደት መኖሩ ምንም ዓይነት ጥያቄ ሊያመጣ አይችልም። ፓትርያርኩ ሕጋዊ አይደለም ከሥልጣናቸው የወረዱትም በአግባቡ ነው የሚል ሐሳብ ካለ እሱ የመወያያ ነጥብ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ሲኖዶስ ስለተመዘገበ አንድ አያደርገንም የሚለው አባባል ለአንድነታችን መፍትሔ ሊሆን አይችልም እና አሁን ምን እናድርግ?

ሦስት መሠረታዊ ጉዳዮችን መመልከት እንችላለን፡-

1ኛ የተደረገው ድርጊት በትክክል ሕጋዊ አለመሆኑን ካመን ጊዜያችንን ማጥፋት ያለብን በዚያ ጉዳይ ላይ ነው፤ ማለት በቤተ ክርስቲያን ቀኖና፤ በመጽሐፍ ቅዱስና በታሪክ ላይ የተመሠረተ በቂ ውይይት ማድረግ ይኖርብናል።

2ኛ በቤተ ክርስቲያናችን ሕጋዊ የክህነት ውክልና የሚቀበሉ ሰዎች ማለትም ፓትርያርክ፤ ሊቀ ጳጳስ፤ ቄስና ዲያቆን ምን ዓይነት ሰዎች መሆን አለባቸው? የተመደቡበትንና የቆሙበትን ዓላማ ያውቃሉን? ለማን ነው የሚሠሩት? የተመደቡበት ለምንድን ነው? ይህ ኃላፊነት የተከታዮቹና የአማኞቹ ስለሆነ ጥልቅ ጥናት ማድረግ አለብን።

የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ሕያው ሆና ልትቀጥል የቻለችው በዚህ መሠረት ስለተመራች ነበር። የቤተ ክርስቲያን መሪ ሊሆኑ የሚችሉ አባቶች ሦስት መመዘኛዎች ነበሩ፤ እምነት፤ እውቀት፤ ኃላፊነት ናቸው። የሚያምነውን የማያውቅ፤ የሚያውቀውን መተርጎምና መተግበር የማይችል፤ የተቀበለውን ኃላፊነት በትክክል የማይወጣ ሰው ከህጋዊ ኃላፊነት ሊቀበል አይገባውም ማለት ነው።

3ኛ ቤተ ክርስቲያን ልታደርገው የምትችለውን በራሷ ብቻ እንድታደርግ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የራሱን ጥቅም ለማስጠበቅ ቤተ ክርስቲያንን ከላላ አድርጎ የቤተ ክርስቲያንን ሕግና ሥርዓት ከሚጥሱ ሁኔታዎች ተቆጥቦ ንጹሕ የሆነውን የእግዚአብሔርን አሠራር የቤተ ክርስቲያንን ዓላማ ለማስጠበቅ መጣር። በሌላ አነጋገር የፖለቲከኞችንና የሥልጣን ፈላጊዎችን ጣልቃ ገብነትን መቋቋም ማለት ነው።

ለችግሩ መንሥኤ የሆኑትን ነገሮች ከግለሰብ ጀምሮ እስከ ድርጅት ድረስ ተጠያቂ መሆናቸውን በሕጋዊ መንገድ ማቅረብ። ማለትም ይቅርታ በሕግ የተደገፈ ሲሆን ውጤታማ ይሆናል። ምናልባት እነዚህንና ሌሎች በዚህ ያልተጠቀሱትን ጉዳዮች ብናሟላ በሕተቱን ልናገኝ እንችላለን፤ ከዚያ በተረፈ ግን እክሌ የዚህ ነጥ ነው፤ ሌላኛው ከዚህ ቦታ ነው፤ አባ ወልደማርያም ከእባ ኃይለ ማርያም ጋር ስለነበሩ ወይም ደግሞ ከሌ ሽምግልናው ስለሚያስደስተኝ ያኛው ግን በእድሜ ትንሽ ስለሆነ ወይም ደግሞ እክሌ እውቀቱ ጥሩ ስለሆነ ያኛው ደግሞ በእውቀቱ ስለሚያረካኝ በሚሉትና ይህንን በመሳሰሉ በግላዊ ሁኔታዎች ላይ ተምርኩዞ ለመለያየት ምክንያት መፍጠሩ የትም ሊያደርስ አይችልም።

በእድሜ ከሆነ እግዚአብሔር መልዕክቱን ያስተላለፈባቸው በእድሜያቸው ሕፃናት ናቸው፤ ከሕፃኑ ከሳሙኤል ይልቅ በእድሜው የሽመገለው ኤሊ ዐይንቹ ለማየት እስከሚፈዙ ድረስ እድሜ ነበረው። በጌታ ስቅለት ላይ የነበሩት ሊቃነ ካህናት እንዲያውም በእድሜያቸው ለመሥራት እስከማይችሉበት ድርሰው በጡረታ ወጥተው ነበር። ጌታን በሐሰት በከሰሱት ጊዜ ለምስክርነት የቀረቡት ለዎች እድሜያቸው ከዚያ ከነበረው ሕዝብ ይበልጥ ስለነበር ነው። እስጢፋኖስ ሲወገር የነበሩት የአይሁድ ሊቃውንት በእውቀታቸውና በእድሜያቸው እጅግ ትልልቆች ነበሩ። የዳዊትን ወንድሞች ስንመለከት በሰው አስተሳሰብ መመረጥና በእሥራኤል መንገሥ የነበረበት ኤልያብ ነበር። ነገር ግን በሰው ዐይን ከዚህ ግባ ያልተባለውን በግ እረኛው ዳዊትን እግዚአብሔር መረጠ። ስለዚህ ዛሬ እኛ የምንጠበቅባቸው ቃላቶች ከምናካፈደው ከእግዚአብሔር ሥራ ጋር በፍጹም የተለየ ነው። የእግዚአብሔር እቅድ ከሰው ሐሳብ ልዩ ነው። ስለዚህ ዐይናችንን ገልጠን በሕተቱን እንመልከት፤ በሕተቱን ሰናይ ደግሞ ልናከብረውም ልንወደውም የሚገባንን ነገር እንረዳለን። አለበለዚያ እኔ ያልኩት ካልሆነ በሚል ሕግን በሕግ እየጣሰን ከቀጠልን ማንም ሊያከብረንና በየትኛውም ቦታ እድገት ሊኖረን አይችልም። ሕግን ጥሰን ሕጋዊ ልንሆን አንችልምና።

ጠቅላላ ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻው ያየነው የአባቶቻችን ቀኖና፤ የቤተ ክርስቲያናችን ታሪካዊ ሒደት፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ቃልና የእኛ ድርጊት እንዳልተጣጣመ ተገንዝበናል። ይህንንም እያወቅን ላደረግነው በሕተት ቆሞ በማየትና በመመርመር ፈንታ በሕተትን በሰሕተት እየሸፈን ለማለፋችን ከላይ የዘረዘርነው ጽሑፍ ያስረዳል።

በምሳሌነት የጠቀስናቸው በገነት ትኖር የነበረችው እባብና ጌታን አሳልፈው ያስቀሉት የሃይማኖት መሪዎች ሁኔታ በእርግጥም እኛ ከምንሠራው ጋር ተመሳሳይ እንደሆነ ለማሳየት ተመክሯል። ተመሳሳይነቱ የእባብ ተንኮልና መልክ መልካምነት እንዲሁም ደግሞ ከአዳም ጋር እብሮ መኖር በአዳም አእምሮ ላይ ለመጫወት ጥሩ እድል እንዳጋጠማት ሁሉ ዛሬ በቤተ ክርስቲያናችን የሚደረገው ድርጊት መቶ በመቶ ያንን ይመስላል።

የእባብ ለአዳም አሳቢ መሳይነትና ተቆረቆርኩኝ ባይነት ምን ያህል አዳምን እንዳሞኘው ዛሬም በቤተ ክርስቲያናችን የወታደር ካፖርታቸውን እውልቀው ፈረንጅያ፤ የጀኔራል ምልክታቸውን እውልቀው መስቀል የያዙና የለበሱ ክራባታቸውን እውልቀው ነጠላ የተከናከሉ አጠቃላይ ከቤተ ክርስቲያን ውጭ በነበሩ ጊዜ አሻግረው ሲመለከቱ እንደ ርግማን ሲቆጥሩት የነበረውን የቤተ ክርስቲያን መለያ ልብሰና መስቀል በእጃቸውና በጫንቃቸው እድርገው የቤተ ክርስቲያንን አባቶች ለእናንተ ሕይወት ከእኛ ወዲያ ላሳር እያሉ በማባበል የአባቶችን አእምሮ ለርስረው መቆጣጠራቸውን ካወቁ በኋላ ለቤተ ክርስቲያን መለያየት ምክንያት ሆነዋል።

የሚጠይቁት ጥያቄ በሀሰት ላይ የተመረከዘ፤ ነገር ግን ጥራዝ ነጠቅ የቤተ ክርስቲያን አሳቢነት የተሞላበት የሚመስልና ቅን አእምሮና ልብ ያላቸውን ምዕመናን የሚያሸፍን ለቤተ ክርስቲያን እምነት ሳይሆን ለእነሱ ዓላማና እነሱ ለቆሙለት የውሸት ዓላማ እንዲመቻች እያደረጉ ነው።

ወጣቶቻችንም ሆኑ ምእመናቻችን የቤተ ክርስቲያንን መስቀልና ልብስ መጠቀማቸውና መያዛቸው በሱም መኩራታቸው

ከምንም በላይ ደስታን የሚሰጥን ቢሆንም በእንዳንዶች ውስጥ ያለው እባባዊ ፍልስፍና ግን በእውነት መቅረት አለበት። የሚያቀርቧቸው ጥያቄዎች በእርግጥም ከላይ ስሙን ከጠራው ተንኮለኛ ፍጡር የተለዩ አይደሉም።

ኢትዮጵያ ውስጥ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ምእመናን በሺህ የሚቆጠሩ ካህናት፣ አድባራትና ገዳማት መኖራቸው፤ በስደት ያሉት አባቶችም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ከነሱ ጋር መገናኛቸውና በራሴ መስጠታቸው እየታወቀ ኢትዮጵያ ውስጥ ቤተ ክርስቲያን አለ ወይ? ብለው ይጠይቃሉ። ምናልባትም መልሱ የለም ይሆናል ብለው ስለሚገምቱና ለሲረኛ ዓላማቸው ትርጉም መስጠት ይስማማልናል ብለው ስለሚያምኑ ነው። ሀሰትን እውነት ለማስመስል ቃላትን ከመሰንጠቅ በስተቀር ለሀሰት ቀጥተኛ ቃል አይገኝለትምና። እውነትን እውነት፣ ሃሰትን ሃሰት በማለት በእውነተኛው ነገር ብቻ ከመስማማት ውጪ በተንኮል ሌላውን ማጥመድ እውነትን ሊያስገኝ አይችልም።

በመሠረቱ ሲኖሩት እውቅና ሊሰጠው አይገባም፤ የሠራው ሥራ ሲሕተት ነው። በምሳሌነት ካቀረብናቸው የአይሁድ መሪዎች የተለየ ሥራ አይደለምና እየሠራ ያለው። ከዚህም የተነሣ የቤተ ክርስቲያኒቱ አባት በስደት ላይ ናቸው። በሳቸው መሰደድም ምክንያት ቤተ ክርስቲያኒቱ ሰደተኛ ናት። የሳቸው ከመንበራቸው መውረድ በቂ ጥናት የተደረገበትና በቀኖና የተደገፈ አይደለም። በፖለቲከኞችና ደጋፊዎች በተደረገ ግፊት ነው አልን እንጂ ዛሬ መንበሩ ባዶ ነው ወይም ደግሞ ሕጋዊ ያልሆነ ሰው የለበትም አልተባለም። ያ ባይሆን ኖሮ ፓትርያርኩን ያስድዳቸው ነበርን?

የስደታቸው መነሻና መድረሻውም ሕግ መጣስ መሆኑ እየታወቀ ለዚህም ሕግ መጣስ በሕጋዊ መንገድ ችግሩ መቃለል እንዳለበት ጥያቄ እየቀረበና ጽሑፍ እየተጻፈ እያለ ከገንዘብና ከእቅዱ ውጭ በሆነ እኳኋን እንጋገር የሚቀርቡት ጥያቄዎች እውነትም ሕግ መጣስ ብቻ ሳይሆን እውነትን መከድ ነው። ስለዚህ ለዚህና ለጠቅላላው የቤተ ክርስቲያን ችግራችን መፍትሔ ይሆናል ብዬ የማሰበው ስሕተቱን በመመርመርና በመረዳት ለማስወገድ ቀኖና ቤተ ክርስቲያን በሚያዘውና በሚደነግገው መሠረት መቀጠል አለብን።

ምሥጋና ለእግዚአብሔር

ገጺ መጻሕፍት (BIBLIOGRAPHY)

ሀ/ የአማርኛ መጻሕፍት

1. ለደኩን ብርሃኑ (ዶ/ር) ለምን አንገለጉ አሕዛብ፣ ቨርጂኒያ፣ ዩ. ኤስ. ኤ. 1997
2. ሉሌ መልአኩ፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ አዲስ አበባ 1997 ዓ. ም.
3. እባ መልክጼዴቅ ሊቀ ጳጳስ፣ የቋሚ ምስክርነት፣ ዳንቪል፣ ካሊፎርኒያ፣ አሜሪካን 1995
4. ከቀሲስ መልአኩ ባወቀ ተረፈ፣ ሥውሩ አደጋ፣ ሎስ አንጀለስ፣ ካሊፎርኒያ 2005
5. ተስፋዬ መኮንን፣ ይድረስ ለባለታሪኩ፣ ጥቅምት 1985 ዓ. ም.
6. ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ የኢትዮጵያ ታሪክ ከአፄ ቴዎድሮስ እስከ ቀሳማዊ ኃይለ ሥላሴ፣ አዲስ አበባ 1964 ዓ. ም.
7. ገብረ ዮሐንስ ገብረ ማርያም፣ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፣ አዲስ አበባ 1993 ዓ. ም.
8. አባ ጎርጎርዮስ ሊቀ ጳጳስ፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፣ አዲስ አበባ፣ ጥር 1994 ዓ. ም.

ለ. ሠነዶችና መጽሔቶች

1. በምዕራብ አገሮች መንበረ ጽጵስና ማኅበረ ቤተ ክርስቲያን ዘተዋህዶ፣ አምስተኛ ጠቅላላ ጉባዔ፣ ቦስተን፣ 1989 ዓ.ም. (1997)
2. አባ ይስሐቅ፣ በሀገረ ስብከቱ ለተፈጠረው ችግር የመፍትሔ ጥሪ፣ ኒው ዮርክ፣ ሚያዝያ 1993 ዓ.ም.
3. ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ መንበረ ፓትርያርክ የሥነ ጽሑፍ ክፍል፣ አባ መርቆሬዎስ ማን ነበሩ? አባ መልክጼዴቅስ? አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ፣ 1986 ዓ. ም.
4. ጠቢያ መጽሔት፣ አጥቢያ ኮከብ የህትመትና የማስታወቂያ ሥራ ማኅበር፣ አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1984 ዓ. ም.

47 25/10/84 9.2

1004 7th St N, Apt 1

4.50 400.00

[illegible]

በዚህ ሰበሰባ የጌታ ስህተት የኖ አገልጋይ ጊዮርጊ ገ/ወበዝ ዘፎ ለሰርወ-መስጠባሲነት ተገኝቶ በጃንዋሪ 1977 ተጠምቶ ወሰኗል፡፡ በጃንዋሪ 1977 ተጠምቶ ወሰኗል፡፡ በጃንዋሪ 1977 ተጠምቶ ወሰኗል፡፡

130 ገን ገባብ በሴት በርብ ጭን አመራር በሌላ ላይ ተገባ በዓመቱ ገንዘብ ገንዘብ አገልግሎት ለሰጠው ተ/ቤት ጥቅም ሆኖ ሊያገለግል ይችላል፡፡

8U 1217 0064 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000
 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000 00000000

[illegible]

በጣባቢ በጥቅምት 12/10/84 ዓ.ም በጣላፍነት ወጣች በዘር ጥበቂው በተገኘው
 ልዩነት ያለፈችው በዚህ በተዘጋጀ ምርመራ በሆናቸው አገላለጽና በተሰጠው አገልግሎት
 ለሰጠች፡፡

የጉንደር ለደባረብና ገጽጽ ልሳሳት
ፋብሪካ የሆኑ ተዋፅኦኛና የሰገበተ.ተ/ቤ

42 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041

By ARI L. GOLDMAN, Special to The New York Times

18. B'

13

U.S. Branch Leaves Ethiopian Orthodox Church

By ARIL L. GOLDMAN

YONKERS, Sept. 21 — American leaders of men of Christianity's most ancient communion, the Ethiopian Orthodox Church, met here today to declare themselves independent of their mother church in Addis Ababa.

The reason which the league said was taken reluctantly, was in protest at the recent appointment to Bishopric of a new breed of Irish clergy, such as Archbishop Power.

The leader of the American church, Archbishop Allen Vassago, said after the meeting: "We are declaring independence in administration but we continue to adhere to the teachings and beliefs of the Ethiopian Orthodox Church."

Those teachings include obedience to the Patriarch, but A. Chidday Yesseng said that the new Patriarch was elected illegally and therefore did not deserve the respect of the faithful.

"We will not accept any order or instruction from the Patriarch," Archbishop Yashag said today as he was surrounded by Lutheran Church leaders from California, Canada, Seattle, Bermuda and Washington. The formal title, conferred by a former Patriarch in Ethiopia, is Archbishop of the Western Hemisphere.

* Colonial Cemetery

The group, which convened under the formal church title of *evros*, ran as St. Joseph's parish in Tebbars, which is run by the Roman Catholic Archbishop of New York. The action, however, did not involve the archdiocese. It followed a colorful Ethiopian Orthodox church service on Sunday in Manhattan that was conducted in Ge'ez, the ancient liturgical language of the church, and Amharic, the official language of Ethiopia.

Church leaders estimate that there are 8,000 Ethiopians in the New York City area and 80,000 nationwide. More than half, they added, are Ethiopian Orthodox, but few regularly attend worship services because they are scattered in different communities and there are only about 30 churches

The headquarters of the American church will now be 474 Bishop Yeung's office at 148-149 Wing Lok Street in the newly merged section of the district.

Adela Nelson, the director of the African Studies Program at Queens College, said he found the split with the headquarters church in Adela Akiba troublesome. He speculated that the next day might see that Patriarch Padios would appoint a replacement.

American leaders of the Malabar Orthodox Church have declared themselves independent of the church in India, because of the appointment

of a new head of the church. Archbishop Abbot Yeshaq, center in white robe, leader of the American branch, led services on Sunday in Manhattan.

"When religious freedom fight with each other, it has a bad example," said Mr. Zhang. He also told that there are a crowd of discrimination from the real problems of Islamism in the United States, many of whom cannot find housing and jobs.

A Redaction of Tushard

Mr. Babu said that the church deplores those from the turmoil of the 17 years of Marxist military rule after the overthrow of the dynasty of Emperor Bhausaheb in 1914. The military imprisoned the Patriarch at the time, Sweflor, and consumed a synd of bishops it appoints a successor.

Once the military government was overthrown this year and a (national) government installed, a split developed over the legitimacy of the Patriarch appointed during military rule. Mr. Nabil said, a synod called by the new Government appointed Paisios Paschos as the successor to Paisios Tewfik, but others remained loyal to the Patriarch ap-

He said that the rightful leader of the church is Patriarch Markos, who was killed during military rule.

Pierarch Pados, a graduate of Princeton Theological Seminary, was imprisoned for seven years during military rule and then came to New York where he led an Ethiopian Orthodox Church.

While in the United States, however, he often came into contact with Archbishop Yessouf who was the head of the church in the United States.

"The irony of it all," said Mr. Hahlo of Queens College, "is that the two of them were best of buddies as youngsters in Ethiopia."

Reproduced with permission of the copyright owner. Further reproduction prohibited without permission.

ጠረጴ 4 (የቀጠሉ)

አገልግሎት።

- (1) በአገሪክ የግንኙ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያናት የቦርድ አባሎች በአካባቢያቸው ያለውን ችግር በመወያየት በጋራ መፍትሄ በመፈለግና የአገሪካንን ቤተ ክርስቲያናት በግሙላነት ጉዳዮች ላይ እንደ ወጥ የሆነ እቋምና ውሳኔ መውሰድ አንዲቻል።
- (2) በየክፍለ ሀገሩ ያሉ የቦርድ አባላት ቤታን በቤታን በግምት እንደ ጊዜ በመገናኘትና እንዲሁም በመገናኘት + እንደ ወጥ የሆነ የለበተኛ መመሪያና አቅድ እንዲነድፉና እንዲያረቱ ለማድረግ፤
- (3) በየባዎንቱና በየበዓሉ የግንኙደውን የፆሎትና የቅዳሴ ፕሮግራም በተተነበበረና በአግራ ሁኔታ እንዲፈጸሙ ለማድረግ፤ የግንበጠው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት በግንደካ ሁኔታ የግንብብትን ዘዴ በመወያየት፤ በየቦታው የግንኙትን መገመርቶ በእንደ ላይ አተናጅቶ በመጽሐፍ መልክ ለማቅረብ፤
- (4) በንግሡ በዓላት ጊዜ በተለያዩ ቦታዎች የግንኙትን ተባውበትና መዘምራንን በግንኙት በየቦታው ለግንደጊ. በዓላት ድምቀትን ለመስጠት እንዲሁም የፅሁፍንን ክልንና ክፍለ ሀገር ወደ ሌላ ክፍለ ሀገር በተተኝረ ሁኔታ (ለምሳሌ በእውቀቱ በመሳሰሉት) እንዲጓዙ ለማድረግ
- (5) በየክፍለ ሀገሩ የተፈጸሙ ቤተ ክርስቲያናት፤ አንዱ ክልንና የግንግርበትን ሁኔታና ለመፍጠርና አዲስ ለግንግርበት ቤተ ክርስቲያናት ሁኔታዎችን ለማመቻት
- (6) በግምት ሁለት ጊዜ የግንግርበት የዜና መጽሔት (News Letter) በተተነበበረ ለግንደጊ
- (7) አርዳታችንን የግንግርበትን ቤተ ክርስቲያናትና ገዳማት በተተነበበረ መንገድ የግንግርበትን ሁኔታ ለመፈለግ